T.C
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

ÇANKIRI SANCAĞI İSKİLİP KAZASI ALAGÖZ KARYESİ 1292(1875) ve 1294(1877) DOĞUMLULARIN REDİF DEFTERLERİ İNCELEMESİ

Esra ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Güner DOĞAN

Çankırı-2019

T.C
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

ÇANKIRI SANCAĞI İSKİLİP KAZASI ALAGÖZ KARYESİ 1292(1875) ve 1294(1877) DOĞUMLULARIN REDİF DEFTERLERİ İNCELEMESİ

Esra ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Güner DOĞAN

Çankırı-2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Bilimsel Etik Bildirimi ..... **iii**
Tez Kabul ve Onay ..... **iv**
Önsöz ..... **v**
Özet ..... **vi**
Summary…..... **vii**
Kısaltmalar ..... **viii**
Tablo Listesi ..... **ix**
Şekil Listesi ..... **x**

1.GİRİŞ .....
1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi 2
1.2. Çalışmanın Yöntemi 2
1.3. 28 ve 34 Numaralı Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292-1294/1875-1877 Doğumlu Olup 1895-1897 Senesinde Askere Alınanların Redif Defterleri Hakkında Genel Bilgiler 3
1.3.1. 28 Numaralı Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi R.1292/M.1875 Doğumlulara ait Redif Defteri'nin Tanıtımı 3
1.3.2. 34 Numaralı Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi R.1294/M.1877 Doğumlulara ait Redif Defteri'nin Tanıtımı 3
1.4. Çankırı Kısa Tarihçesi 4
1.5. İskilip Kısa Tarihçesi 6

2.OSMANLI ORDUSU'NDA MODERNLEŞME **8**
2.1. Redif Teşkilatı 15
2.1.1. Redif Kelimesi ve Redif Defterinin Tanımı 15
2.1.2. Redif-i Asakir-i Mansure Ordusu'nun Kuruluşu ve İşleyişi …….....…….15
2.1.3. Çankırı'da Redif Birlikleri 23

3.İSTATİSTİKSEL VERİLER **24**
3.1. 1292 (1875) Doğumlulara Ait İstatistiksel Bilgiler 24
3.2. 1294 (1877) Doğumlulara Ait İstatistiksel Bilgiler……..……...……36

4. SONUÇ **48**
SÖZLÜK **52**
KAYNAKÇA **54**
EKLER **59**
ÖZGEÇMİŞ **91**

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım *Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292 (1875) ve 1294 (1877) Doğumluların Redif Defterleri İncelemesi* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

26/08/2019

Esra ÖZTÜRK

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Esra ÖZTÜRK tarafından hazırlanan *Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292 (1875) ve 1294 (1877) Doğumluların Redif Defterleri İncelemesi* başlıklı bu çalışma, *26\08\2019* tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *[oybirliği/oyçokluğuyla]*başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	**:** Dr. Öğr. Üyesi Güner DOĞAN	İmza: …….
Üye	**:** Dr. Öğr. Üyesi Sibel KUNDAKÇI	İmza: …….
Üye	**:** Dr. Öğr. Üyesi Erol KARCI	İmza: …….

ONAY

Bu tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 26\08\2019 tarih ve …… sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN
Enstitü Müdürü V.

ÖNSÖZ

"Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292(1875) ve 1294(1877) doğumluların Redif Defterleri İncelemesi" başlığı altında yapılan bu çalışma; Osmanlı Devleti'nin askeri teşkilatındaki modern ordu aşamalarını kısaca belirterek, redif ordusunun kurulmasında ve akabinde kayda geçirilen Redif defterlerinin incelenmesinden oluşmaktadır.

Çalışmada Çankırı Belediyesi Dr. Rıfkı Kamil Urga Çankırı Araştırmaları Merkezi arşivinde bulunan, Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz karyesine ait 1292(1875)ve 1294(1877) doğumluları kapsayan iki adet Redif defterinin incelenmesi yapılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde Osmanlı askeri teşkilatında ordunun modernleşmesi hakkında kısa bilgiler sunulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde; Redif Teşkilatı'nın kuruluşu ve işleyişi hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; 1292(1875)-1294(1877) doğumluların Redif defterlerindeki askerlere ait bilgilerden yararlanılarak, bölgenin o dönemdeki askeri ve sosyal yapısına dair veriler sunulup, değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmada; 1941 Demirbaş numarası ile kayıtlı R.1313 M. 1897 tarihli 28 numaralı ve 1923 Demirbaş numarası ile kayıtlı R.1315 M.1909 34 numaralı defterlerin tam transkripsiyonlu örnekleri ve orijinal defterlere ait çeşitli görseller ekte sunulmuştur. Çalışmanın belirlenmesinde ve oluşturulmasında benden desteğini ve ilgisini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Güner DOĞAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışma sürecinde ve hayatımın her aşamasında beni destekleyen, maddi-manevi sabrını ve fedakârlığını devamlı sürdüren sevgili ailem: annem Gülhanım', babam Metin ve kardeşlerim Salim ile Mert'e müteşekkirim. Ayrıca çalışmada bana destek olan kıymetli dostlarım Nezire YILDIZ'a, Ramazan KARAKAŞ'a, Ali TÜZEL'e, Sümeyye Bektaş'a ve birlikte görev yaptığım GOSB Tadım Jale Yücel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenlerine teşekkürlerimi iletirim.

26/08/2019

Esra ÖZTÜRK

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292(1875) ve 1294(1877) Doğumluların Redif Defterleri İncelemesi
Tezin Yazarı: Esra ÖZTÜRK
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Güner DOĞAN
Anabilim Dalı: Tarih
Bilim Dalı: Tarih
Kabul Tarihi: 26/08/2019
Sayfa Sayısı: 13 (ön sayfalar) + 58 (tez) + 32 (ekler)
Devletleri uzun süre ayakta tutan en büyük yapı taşı askeri donanımı ve teşkilat yapısı olmuştur. Osmanlı Devleti de ordu gücünü kuruluştan yıkılışa değin geçen zamanda; gönüllü askerlikten düzenli ordu ve yedek ordusuna kadar sağlam temellere oturtmaya çalışmış, buhranlı dönemlerinde ise yenileşme çabalarına girişerek askeri ıslahatlara önem vermiştir. XIX. yüzyılda ıslahat çalışmalarının önündeki en büyük engel olan Yeniçeri Ocağı'nın lağvedilmesiyle ortaya çıkan askeri boşluğu doldurmak için kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye adlı yeni orduya yardımcı olması amacıyla Redif birlikleri oluşturulmuştur. Redif askeri birliklerindeki amaç: belirli bir süre zorunlu olarak silahaltında tutulduktan sonra (5 yıl) memleketlerine gönderilen kişilerin mevcut zirai ve ticari işlerine devam edebilmeleri ve seferberlik zamanında tekrar toparlanarak yedek asker olarak kullanılmasıdır. 1834 yılında oluşturulan Redif Teşkilatı zamanla yeni düzenlemelere girerek Osmanlı ordusunun başarılı bir bölümünü oluşturmuştur. *"Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292(1875) ve 1294(1877)doğumluların Redif defterleri incelemesi"* adlı çalışmada 1292(1875)-1294(1877) doğumluların iki adet Redif defteri, incelenmiş, hem sosyal hem de askeri açıdan veriler ortaya konulmuştur. Sunulan veriler doğrultusunda askere alınan kişilerin bağlı bulundukları karyeleri, mahalleleri, sahip oldukları aile adları, medeni durumları, meslekleri ve aileleri hakkında bilgiler verilmiştir.
Anahtar Kelime: *Asker, Defter, Çankırı, İskilip-Alagöz*

Çankırı Karatekin University Graduate School Of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title Of The Thesis: Examing Of The Records Of Redif Books Of Who Were Born Between 1292(1875) and 1294(1877) İn District Of İskilip, Çankırı, Alagöz Village
Author: Esra ÖZTÜRK
Supervisor: Ass. Prof. Dr. Güner DOĞAN
Department: History
Sub-field: History
The main reason that kept the states alive for a long time was military force and its organizational structure The Ottoman Empire tried to establish its military force on solid basis, from volunteer soldiers to regular and reserve army in the period from establishment to collapse and in during depression period the empire gave importance to military reforms to renew itself. In XIX century Redif military organization troops were formed to help the janissaries called Asakir-i Mansure-i Muhammadiye whica was established to complete the military gap after. Removing the janissar, which was the biggest obstacle for reform movements. The aim of Redif was to have reserve soldiers who were sent to their hometown after being in military service for five years and they could continue agricultural and commercial activities until they recalled in the period of military mobilization. Redif military organization which was established in 1834 gradually regulated and became a successful part of the Ottoman Empire. The study research called *"Redif books records of who were born between 1292(1875) 1294(1877) in district of Iskilip, Çankırı, Alagöz village"* gives both social and military data by examing two different Redif books. According to presented information, data are given about the soldiers' villages, their neighbourhoods, family names, marital status and families.
Keywords: *Soldier, Book, Çankırı, İskilip-Alagöz*

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
a.g.t.	Adı Geçen Tez
İSAM	İslam Araştırmaları Merkezi
Mat.	Matbaa
No	Numara
OTAM	Ankara Üniversitesi Osmanlı Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
s.	Sayfa
S.s.	Sayfa Sayısı
Yy.	Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo No **Sayfa**

Tablo 3.1. Askerlerin Karye ve Mahallelere Göre Dağılımı - 1292 (1875) 24
Tablo 3.2. Askerlerin Sahip Oldukları Aile Adları – 1292 (1875):..... 27
Tablo 3.3. Askerlerin Medeni Durumları – 1292 (1875) 32
Tablo 3.4. Askerlerin Tertîb-i evvel/Tertîb-i Sânî Olarak Dağılımları – 1292 (1875) 33
Tablo 3.5. Askerlerin Ebeveynlerine Ait Sağ-Ölü, Boşanma Dağılımları – 1292 (1875) 34
Tablo 3.6. Askerlerin Karye ve Mahallelere Göre Dağılımı – 1294 (1877) 36
Tablo 3.7. Askerlerin Sahip Oldukları Aile Adları – 1294 (1877)..... 39
Tablo 3.8. Askerlerin Medeni Durumları – 1294 (1877) 44
Tablo 3.9. Askerlerin Tertîb-i evvel/Tertîb-i Sânî Olarak Dağılımları – 1294 (1877) 44
Tablo 3.10. Askerlerin Ebeveynlerine Ait Sağ-Ölü, Boşanma Dağılımları – 1294 (1877) 45

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No **Sayfa**

Şekil 3.1. Askerlerin Tertîb-i evvel/Tertîb-i sânî ve Kısm-i evvel/Kısm-i sânî Oranları -1292 (1875) 34
Şekil 3.2. Askerlerin Ebeveynlerine Ait Sağ-Ölü, Boşanma Oranları – 1292 (1875) 35
Şekil 3.3. Askerlerin Tertib-i evvel/Tertib-i sani ve Kısm-i evvel/Kısm-i sani Oranları -1294 (1877) 45
Şekil 3.4. Askerlerin Ebeveynlerine Ait Sağ-Ölü, Boşanma Oranları – 1294 (1877) 46
Şekil 3.5. Doğum Tarihlerine Göre Askere Alınanların Yıllık Sayısı..... 46

1.GİRİŞ

Memleketimiz Osmanlı Tarihi bakımından oldukça zengin arşiv malzemesine sahiptir. Bu arşiv malzemeleri yalnızca Türk tarihiyle değil, Osmanlı hâkimiyetindeki diğer devletlerle ilgili çeşitliliğe de sahiptir. Fakat bu belgelerin hepsi toplu olarak aynı yerde bulunmamaktadır. Osmanlı resmi belgelerinin çoğu kısmı Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Başkanlığı'nda bulunmaktadır. Bu arşivlerin başında Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi (TSMA) gelir. Henüz araştırmaya açık olmamakla beraber Dolmabahçe Sarayı'nda da Hazine-i Hassa'ya ait bir arşiv bulunmaktadır. Ankara'da ise tahrir defterlerinin muhafaza edildiği arşiv ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Genel Kurmay Askeri Tarihi ve Stratejik Etüt Başkanlığı (ATASE) Arşivi ve yine başbakanlığa bağlı Cumhuriyet arşivi bulunmaktadır. Türk arşivleri özellikle Osmanlı Tarihi ile ilgili her türlü araştırmaya kolaylıkla malzeme ve dokümanlara ulaşabilmek adına başvurulabilecek yerlerdir. Devlet arşivleri İstanbul'daki Osmanlı Arşivi ile Ankara'daki Cumhuriyet Arşivi olarak iki başlık altında toparlanmıştır. Son yıllarda yapılan çalışmalar neticesinde, belgeler bilgisayar ortamına aktarılmaktadır. Böylelikle belgelere ulaşmak kolaylaşmıştır. Arşiv malzemesi sadece belgelerden ibaret değildir. Defterler de arşivlerin en temel kaynaklarındandır. Mühimme, Şikâyet, Ahkâm gibi defterler de devlet hakkında önemli bilgiler veren birinci dereceden kaynaklardır. [1]

Osmanlı Tarihi üzerine yapılan araştırmalarda, arşivlerin önemi oldukça fazladır. Sosyal, ekonomik, siyasi, adli ve askeri alanlarda çeşitli kayıtların tutulduğu arşivler, araştırmacıların çalışmalarında kullandıkları yegâne araçlardır. Akademik anlamda kullanabileceğimiz, çalışmalara ışık tutabilecek kaynaklar Türk arşivlerinde bizlere rehberlik yapmaktadır. Tahrir defterleri, Şerriye sicilleri, Temettuat defterleri, Nüfus defterleri ve bizim de araştırmamızda yararlandığımız Redif defterleri gibi daha niceleri arşivlerde, bizlere temel kaynak olarak hizmet vermektedir.

Osmanlı Devleti'ne ait olan belgeleri sadece yukarıda saydığımız arşivlerle sınırlandıramayız. Aynı zamanda yerel arşivlerin de akademik hayata ciddi katkı

[1] Mübühat S. Kütükoğlu, *Tarih Araştırmalarında Usûl*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011, s.67-68.

sağladığı kabul edilir bir gerçektir. Çankırı Belediyesi Dr. Rıfkı Kamil Urga Çankırı Araştırmaları Merkezi Arşivi'nden alınan Redif defterlerinin incelemesi ile yapılan bu çalışma, yerel arşivlerin katkısına birer örnektir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada ele alınan Redif Defterleri, ne yazık ki Osmanlı arşivlerinin temel kaynakları arasında olan Temettuat, Mühimme, Şikâyet, Ahkâm ve Nüfus defterleri kadar kıymet görmemiştir. Konu hakkında yapılan araştırmalar Redif Defterlerinin çalışılmadığını, önemli bir kaynak olan defterlerin arşiv raflarında araştırmacılar tarafından incelenmeyi beklediğini bizlere göstermiştir. Bu nedenle Osmanlı askeri teşkilatının önemli bir rolünü üstlenen Redif Birliklerinin kaydının tutulduğu defterlerin değerlendirilerek akademik camiaya katkı sunması amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın temel kaynağını teşkil eden Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi H.1292-1294/ M. 1875-1877 doğumlu askerlerin Redif Defterleri, Çankırı Belediyesi Dr. Rıfkı Kamil Urga Çankırı Araştırmaları Merkezi arşivinden temin edilmiştir. Elde edilen malzeme öncelikle Osmanlıca sözlük yardımıyla transkripsiyona tabi tutulmuştur. Mümkün olduğu kadar isimler, mahalle adları ve askerlerin sosyal hayatlarına dair verilen bilgilerin asıllarına uygun okunmaya gayret edilmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde Osmanlı'nın modern askerlik sürecine başlaması, çok fazla ayrıntıya girilmeden kısa bir şekilde anlatılmıştır. İkinci bölümde ise Redif kelimesinin ve Redif Defterinin tanımı, Redif Teşkilatının oluşturulması ve akabinde ise Çankırı'da ki Redif Birliklerinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde defterlerin transkripsiyonu neticesinde elde edilen bilgiler tablolar haline getirilerek istatistiksel verilere ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında, elde edilen istatistiksel verilerle iki defterin mukayesesi yapılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur.

1.3. 28 ve 34 Numaralı Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292-1294/1875-1877 Doğumlu Olup 1895-1897 Senesinde Askere Alınanların Redif Defterleri Hakkında Genel Bilgiler

1.3.1. 28 Numaralı Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi R.1292/M.1875 Doğumlulara ait Redif Defteri'nin Tanıtımı:

Defterin başlangıç tarihi R.1313/M.1897, bitiş tarihi ise R.1317/M.1901'dir. 1941 Demirbaş numaralı defterin sayfa boyutları, 25x69 dur. 49 sayfadan oluşmaktadır.1. sayfa defterde olmadığı için 2. sayfadan başlanmıştır. Defter üzerine sonradan eklemeler yapılmıştır. Bunlar, kırmızı ve mavi mürekkep ile yazılarak belirtilmiştir. Görsellik açısından bakıldığında ciltsiz ve ebrusuzdur. Sayfa numarası sol üst köşede belirtilmiştir. Sayfalar birbirini takip eden sıra ile yazılmıştır. 1, 28, 29, 51, 52, 52, 55.sayfalar eksik; 54 ve 56.sayfa ise boştur. Defterde 39. Sayfa da dâhil sonraki sayfalarda adet numarası bulunmamaktadır. Haneler ayrı ayrı gösterilmiştir. Tekrar yazımları engellemek için "bu dahi" ifadesi kullanılmıştır. Maksimum bir sayfada tutulan kayıt 10'dur. Defter düzgün bir rik'a yazısı ile yazılmıştır. Yazıda siyah mürekkep kullanılmıştır. Çeşitli sebepler nedeniyle okunamamış veya silinmiş olan yazılar, okunamadığı için (…) şeklinde gösterilirken, okunmuş fakat emin olunamayan yerler ise (?) şeklinde gösterilmiştir.

1.3.2. 34 Numaralı Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi R.1294/M.1877 Doğumlulara ait Redif Defteri'nin Tanıtımı:

Defterin başlangıç tarihi R.1315/M.1899, bitiş tarihi ise R.1325/M.1909'dur.1923 Demirbaş numaralı defterin sayfa boyutları, 25x69 dur. Defter 36 varaktan oluşmaktadır. Sayfa sayısına döküldüğünde iki katına katlanmaktadır. Defter üzerine sonradan eklemeler yapılmıştır. Bunlar, kırmızı ve mavi mürekkep ile yazılarak belirtilmiştir. Görsellik açısından bakıldığında ciltsiz ve ebrusuzdur. Sayfa numarası sol üst köşede belirtilmiştir. Sayfalar birbirini takip eden sıra ile yazılmıştır. 21 ve 66. Sayfa eksiktir. 21. sayfanın ön yüzü defterde mevcut değildir bu nedenle arka sayfadan başlanmıştır. 66.sayfanın arka kısmı eksiktir. Haneler ayrı ayrı gösterilmiştir. Tekrar yazımları engellemek için "bu dahi" ifadesi kullanılmıştır. Maksimum bir sayfada tutulan kayıt 12'dir. Defter düzgün bir rik'a yazısı ile yazılmıştır. Yazıda siyah mürekkep kullanılmıştır. Çeşitli sebepler nedeniyle okunamamış veya silinmiş olan

yazılar, okunamadığı için (…) şeklinde gösterilirken, okunmuş fakat emin olunamayan yerler ise (?) şeklinde gösterilmiştir.

1.4. Çankırı Kısa Tarihçesi

Tarihi oldukça eski dönemlere dayanan Çankırı, İç Anadolu bölgesinin kuzeyinde yer alır. Hititlere, Paflagonlara, Galatlara ve Romalılara ev sahipliğinde bulunan Çankırı'nın en eski adı Gangara'dır. Aynı zamanda "Hancara" ve "Cancara" isimleriyle de Arap kaynaklarında geçtiği söz konusudur.[2] Jüstinianos'a göre ise Germanikopolis yahut Gangra olarak geçen yer ismini eski Roma İmparatorlarından birinin adını almıştır. Rivayet odur ki Paflagon yerli diline göre Gangra dişi keçi anlamına gelmektedir. Söz konusu rivayete göre şehir adını keçi otlatan bir çobandan almıştır. 117-217 tarihlerinde Çankırı'da bulunan paraların üzerinde şehrin kalesinin temsil edilmiş olmasıyla buranın Paflagonya'nın merkezi olduğu düşünülmüştür.

1284 yılına kadar müstakil bir sancak olan Çankırı, bu tarihten sonra Kastamonu'ya bağlanmıştır.1336'da tekrar alınarak müstakil mutasarrıflık haline getirilmiştir.[3] Gangara ismi daha sonraları Osmanlı hâkimiyetine geçmesiyle birlikte Kangırı, Kengari gibi değişimlere uğramıştır. En son Cumhuriyet Dönemi'nden sonra Çankırı adını almıştır.[4]

Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Malazgirt Zaferi neticesinde Bizans Anadolu'sunu istilaya açmasıyla, Oğuzların batıya göçleri başlamıştır. Yapılan göçler neticesinde Anadolu'nun Türkleşmesi başlamıştır. Bu zafer Anadolu tarihinin dönüm noktalarından biri olmuştur. Anadolu'daki asıl büyük göç Moğol İstilası sonucunda Orta Asya'dan yapılan göçlerdir.(1220) Gelen yoğun göç dalgasına Doğu Anadolu'dan geçen Marco Polo,Anadolu için 'Türkmenia' diye bahsetmiştir. 1334'te İbn Battuda'nın gözlemine göre Anadolu'da ortaya çıkan on üç beylik vardır.[5] Bu beylikler Anadolu'nun çeşitli bölgelerine yerleşerek bulundukları yerleri hâkimiyetleri altına almışlardır. Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'ya giren Türkler, topraklarını vatanlaştırmak üzere Kutalmış oğlu Süleyman Şah ile Türkiye Selçuklu Devleti

[2] Ahmet Kankal, *XVI. Yüzyılda Çankırı*, Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları, Çankırı 2011, s.5.
[3] Ahmet Gökoğlu, *Paflagonya*, Doğrusöz Matbaası, Cilt 1, Kastamonu 1952, s36-37.
[4] İlhan Şahin, "*Çankırı*", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 8, İstanbul 1993, s.216.
[5] Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.3-8.

kurulmuştur. Bu devletin kısa sürede tanıtılamamasından dolayı, mevcut dönemde tek bir İslam devleti olmak yerine güçlü ve devamlı olamasalar da sayısı on dokuza yakın devletler kurulmuştur. Bunlardan Orta Anadolu'ya hâkim olan ise Danişmendliler olmuştur. (1080-1178) Bu devletin her biri, Anadolu'nun Türk-İslam diyarı olmasında önemli roller üstlenmiştir. Sultan I. Mesud 1143'te Ankara, Çankırı, Kastamonu ve çevresini Danişmendlilerden alarak ülkesini genişletmiştir. Böylece Anadolu'da ki üstünlük Selçuklu 'ya geçmiştir. [6] Orta Anadolu'da Danişmend şöhretiyle tanınan ve bir türlü kurucusu ve kuruluşu anlaşılamayan bu beylik de Süleyman'a tabii olmuştur.[7] İkinci beylikler döneminde Kastamonu-Sinop'a bağlı Candaroğlu beyliğine geçmiştir. Çankırı şehrinin I. Murat döneminde Osmanlı'ya tabii olduğu rivayeti olsa da, kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine bağlanması II. Murat döneminde İsfendiyaroğlu Kasım Bey'in vefatı sonrasında olmuştur.[8]

Orta Anadolu'nun kuzeyinde bulunan Çankırı, 40°30' ve 41° Kuzey enlemleri ile 32° 30' ve 34°Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Batı'da Bolu, Kuzeybatı 'da Karabük, Kuzey'de Kastamonu, Doğu'da Çorum, Güney'de Ankara bulunmaktadır. Denizden yüksekliği 723 metre olup, Türkiye topraklarının %94'lük bölümü olan Çankırı, toplamda 7388 km^2 bir alana sahiptir. Dağlar ve tepeler Çankırı'nın %60'nı kaplamaktadır. Tuz mağarası şehrin en önemli ticari faaliyet alanıdır. [9] Merkez ilçe de olmak üzere; Çerkeş, Ilgaz, Atkaracalar, Korgun, Bayramören, Eldivan, Eskipazar, Kızılırmak, Kurşunlu, Ovacık, Orta ve Şabanözü ile on üç ilçeye sahiptir. Osmanlı döneminde kendine bağlı olan birçok kaza başka illere geçmiştir.[10] XIX Yüzyılın ilk yarısında Çankırı Ankara vilayetine, ikinci yarısında ise Kastamonu vilayetine bağlanmıştır.

[6] Nesimi Yazıcı, *İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2015, s.276-282.
[7] Osman Turan*, Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012, s.285.
[8] Kankal, *a.g.e.*, s. 5-10.
[9] Özlem Cengiz, "*1833 Numaralı Çankırı Nüfus Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi"*, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı 2018, s.2.
[10] Şahin, *a.g.e.*, s.218.

1.5. İskilip Kısa Tarihçesi

İskilip adının anlamı; İskilip adının Yunan sağlık ilahı Aklepios'dan geldiği savunulduğu gibi,[11] Aziz İsikus'un Andropa'da dünyaya gelmiş olmasıyla da ilişkilendirilmiştir. Tâcü't Tevarih'e göre ise İskilip kelimesi "doğru-direkt" anlamında kullanılmakla beraber, İmâd şehrinin ismen zamanla değişime uğrayarak "İskilip" halini aldığı kaydedilmiştir. İmâd şehri ise İskilip'in şimdiki Boğazözü mevkiinde ki derenin iki yakasında kurulu bir kasaba idi.

Günümüzde Çorum'a bağlı olan İskilip, tarihsel süreçte ilk olarak Paphlagonia olarak bilinenbölgede önemli yerleşim yeri statüsünde karşımıza çıkmaktadır. Bölge; Boğazköy ve Alacahöyük gibi eski yerleşim yerleri bakımından da oldukça zengin olup, bize yörenin tarihi geçmişi hakkında önemli bilgiler vermektedir. Tarihsel süreç içerisinde değişimlere uğrayan İskilip; Andropa, Klaudiopolis ve Bloacium isimleri ile de adlandırılmıştır. Diğer yandan Eski Yunan'dan Bizanslılara kadar gelen tarihsel dönem içerisinde, büyük ticaret yollarının Karadeniz'e ulaşması için büyük öneme sahip olan İskilip, Bizans ticari tarihi açısından da son derece kıymete sahiptir.

Selçuklu sultanı Alparslan'ın Malazgirt Zaferi'nden sonra, Türkler Anadolu'yu yurt bilmiş, yerleşen Türk boyları ve kavimler İskiliplilerin ataları olmuştur. Çeşitli rivayetlere göre tatar boyları ve Moğol hâkimiyetine girdiği söylenilen İskilip bölgesi, Türk Milleti'ne mensup çeşitli boyların yaşadığı Orta Anadolu beldesidir. Doğu Anadolu'da Kadı Burhaneddin devletinin, Osmanlı adına büyük tehlike arz etmesi, Yıldırım Bayezid'in Anadolu hareketi başlatmasına vesile olmuştur. Bu süreçlerde sınırların değiştirilmesi hareketliliği yaşanmıştır. Çorum'un sancak merkezliğini kaybetmesinden sonra İskilip, Çankırı sancağına bağlanmıştır.[12] 1864 yılında Çankırı'ya dahil olan kaza, 1894 tarihine kadar Çankırı Sancağı himayesi altında kalmıştır.[13]

---

[11] Gökoğlu, *a.g.e.*, s.37.
[12] Muhsin Ilık, "*Temettuat Defterlerine Göre İskilip'in Sosyal ve Ekonomik Yapısı"*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2011, s.1-4.
[13] Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2006, s.254.

Ayrıca, İskilip'in Çankırı Sancağına bağlı bir kaza olduğu, on altıncı Kastamonu Vilayeti 1892 tarihli Salnamesinde de geçmektedir.[14] Günümüzde Çorum iline bağlı olan İskilip, farklı dönemlerde farklı sancakların-kazaların bünyesinde bulunarak Osmanlı'dan günümüze idari değişikliklere uğramıştır. [15]

[14] On Altıncı Kastamonu Vilayeti Salnamesinde Çankırı (Kengırı) Sancağı Hicri 1310 (1892), *İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)*, s.419.
[15] M. Ertürk, H. Yazıcı, A. Başıbüyük, "İskilip İlçesinin Demografik Özellikleri", *Doğu Coğrafya Dergisi*, [S.I.], v.6,n.4, Sep. 2011.ISSN 1302-7956., s.238.

2.OSMANLI ORDUSU'NDA MODERNLEŞME

Tarih sahnesinde irili ufaklı birçok devlet kurmuş olan Türklerin, bulundukları dönemin şartlarına ve özelliklerine paralel olarak oluşturdukları orduları, tarih boyunca dünyanın en güçlü en ve en savaşçı ordularından biri olmuştur. Kelime anlamı olarak ordu; hakanın karargâhı karşılığını almaktadır. Divan-ı Lügat'it Türk'te ise hakanın oturduğu şehir olarak karşımıza çıkarken, Dede Korkut'ta hanın ve beyin karargâhı karşılığını alarak geçer. Türk tarihinde en önemli devletlerden biri olan Osmanlı Devleti, diğer Türk devletlerinde de olduğu gibi askeri teşkilata oldukça özen göstermiş, askeri esaslar üzerine kurulmuş ve bu özelliği sayesinde genişleyip bir imparator halini almıştır.[16] Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey ile başlayan askeri teşkilatlanma, yapılan fetihler ile toprakların genişlemesi üzerine yeni bir askeri düzene ihtiyacı artırmış, bu ihtiyaç neticesinde ilk daimi ordu olan Yeniçeri Ocağı 1363'te teşkil edilmiştir. Vücuda getirilen bu askeri teşkilat, devlete çok önemli katkılar sağladıysa da, zamanla teşkilatın amacının dışına çıkması ve yeniçerilerin devlet hâkimiyetine ters düşen isteklerinin yerine getirilmemesiyle sık sık ayaklanarak Osmanlı'yı çok müşkül durumlara getirmiştir.[17]

İhtiyaç dahilinde oluşturulan yeni askeri birlik, ilk olarak Çanakkale Boğazı'nın iki yakasında askeri nakliyat ile vazifelendirilmiş, belirli bir zamandan sonra Yeniçeri adıyla "yeni asker" zümresine dahil edilmiştir.[18] Savaşlarda elde edilen esirlerin beşte birinin eğitilerek Yeniçeri yapılmasıyla, Gelibolu'da ocağa asker alınmaya başlanmıştır. Ocağın kurulmasında, savaş esirlerinin Türkleştirilip İslamlaştırılarak ordunun ihtiyacına sunma fikrini veren Çandarlı Kara Halil'in rolü oldukça büyüktür.[19] Avrupalı tarihçilerin "Zaniser"[20] ismiyle tanımladığı Yeniçeriler, açlığa yorgunluğa ve itaate karşı eğitilirken diğer askerlerden farklı olarak Börk adı verilen beyaz keçeden yapılma bir başlık giymişlerdir. Bu başlığın arkasında "yatırma"

[16] Muhammet Mithat Özgen, *"Osmanlı Devleti Ordu Sisteminde Redif Teşkilatı ve II. Abdülhamit Dönemi Redif Binaları"*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya 2013, s.11-12.
[17] İnalcık, *a.g.e.*, s.58.
[18] Kemal Beydilli, "*Yeniçeri"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 43, İstanbul 2013, s.450.
[19] Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991, s.41.
[20] Baron Joseph Von Hammer Purgstall, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Milliyet Yayını, Cilt 1, İstanbul 2010, s.58.

adında[21] Derviş Hacı Bektaş'ın ordunun selameti için duası esnasında bir Yeniçeri'ye taktığı omuza kadar inen bir parçası da mevcuttur.[22] Düzenli bir sistemle büyük başarılar hedeflenerek oluşturulan bu ordu, son derece önemli görevler üstlenerek olumlu sonuçlara imza atmıştır. Bu nedenle Yeniçeriler, Osmanlı askeri teşkilatında önemli bir statüde değer kazanmaya başlamış bu da; Yeniçerilerin ayrıcalıklı konumundan faydalanmak isteyenlerin yasadışı yollarla bu birliklere katılmalarına neden olmuştur. XVII. Yüzyıl ortalarına doğru aykırı yollarla Yeniçeri asker sayısı 200.000'e kadar ulaşmış durumdaydı.[23] Sayının artmasıyla verimlilik düşmüş ve bu durum hem toplumu hem de devleti mali zarara uğratmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman ve ondan önceki padişahların bizzat ordunun başında savaşlara katılması, ordu disiplininin sağlanmasında son derece etkiliydi. Fakat III. Murat'ın şehzadesi Mehmet için yaptırdığı sünnet düğününde hizmetinden dolayı bazı kişileri mükâfatlandırılarak ocağa dâhil edilmesiyle Yeniçeri Ocağı'nın nizamında bozulmalar meydana gelmiştir.[24] Yeniçeri ocak nizamının bozulma sebeplerinden bir diğeri de, ocağa kayıtlı olarak görünerek harplere gerekli desteği sağlamak yerine esnaflık ile uğraşarak Esame denilen maaş cüzdanlarından haksızca yararlanan kişilerin mevcudiyetinin artması olmuştur.[25] Bunun yanında sefere katılmayan padişahlar ordu üzerinde nüfuz edemiyor ve otoritelerini kaybetmişlerdi. Padişah ve devlet adamlarının liyakatsizlikleri, Yeniçerilerin askerlikten çok siyaset ve ticaret ile ilgilenmeleri düzenin bozulmasında oldukça etkili olmuştur. Bütün bunların üzerine Yeniçeriler isyanlara kalkışarak, padişahları tahtından indirme cüretine kadar ulaşmışlardı.[26]

Osmanlı ordusu ilk olarak 17. Asırda Girit'in 25 yıllık fethinde zorlanmaya başlamıştır. Eldeki mevcut askeri teknik ve taktiklerin eskimesiyle ve Avrupa'daki

[21] Halaçoğlu, *a.g.e.,* s.42.
[22] Purgstall, *a.g.e.,* s.58.
[23] Stanford J. Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, (Çev: Mehmet Harmancı),E Yayınları, Cilt 1, İstanbul 1982, s.213-215.
[24] Mustafa Akdağ, "Yeniçeri Ocak Nizamının Bozuluşu", *Ankara Üniversitesi 9Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 3, e-ISSN 2459-0150, s.291.
[25] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Cilt V, Ankara 2017, s.619.
[26] Hasan Ali Polat, "Lale Devri'nden Cihan Harbine Giden Süreçte Osmanlı'daki Askeri Islahatlara Bir Bakış", Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksek Okulu; Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, https://Works.bepress.com/hasanali_polat/17/, s.2-5. (Erişim Tarihi: 07.11.2018)

gelişmeleri takip etmeme ısrarından kaynaklanan nedenle Osmanlı; orduyu yenileme fikri ile olumsuzlukların üstesinden gelmeye çalışmıştır. Bu konuda özellikle ateşli silahlar ve istihkamcılık ile Avrupalı uzmanlardan ihtida edilmiştir. Osmanlı'nın askeri safhada Avrupai tarzdaki ilk yenilik hareketi, Müslüman olduktan sonra Humbaracı Ahmet Paşa adını alan Avrupalı General Claude Alexandre Comte De Bonneval tarafından düzenlenen Humbaracı Ocağı ile başlamıştır.[27] Daha sonrasında ise III. Selim, imparatorluğun içinde bulunduğu güç durumdan kurtulması için reform hareketlerine ihtiyaç duymuştur. O'na göre çağdaş silah ve yöntemler ile yeni birlikler kurulabilir, devletin askeri gereksinimi karşılanabilirdi.[28] Fakat ne halk ne de devlet adamları radikal ıslahatlara olumlu bakmıyordu. Batı düzeninin Müslümanlığa ters olduğu düşüncesi büyük oranda hâkim idi. Osmanlı'nın Avrupa'dan üstün olduğu fikri de bu tepkinin bir nedeni idi.[29] Tüm bunlara rağmen III. Selim, İmparatorluğun genel durumu ve reform için neler yapılması gerektiği ile ilgili içlerinde iki yabacının da (Brentano, Mouradgea'd Ohsson) bulunduğu iki yüzden fazla devlet adamıyla toplantı yapmış, yirmi dört kişiden ise askeri reformlar hakkındaki düşüncelerini layiha ile kendisine iletilmesini istemiştir. Irkı ve görüşü ne olursa olsun rapor hazırlayanların hepsinin ortak düşüncesi askeri reformun yapılması yönünde olmuştur. Ayrıca yapılacak olan reform çalışmalarının sadece ordunun geliştirilmesiyle değil, toplumsal ve ekonomik yeniliklere de yer verilerek, maddi kaynakları sağlamak üzere devletin ekonomik temellerinin de sağlamlaştırılması planlanmıştır.[30]

Askeri reformda ana düşünce, modern Avrupa tarzında bir piyade birliği kurup, devamında ise bundan destek alarak modern büyük bir ordu meydana getirmek idi. Bu düşünceler neticesinde Nizam-ı Cedid (yeni düzen) adı verilen yeni piyade birliği 1893'te oluşturulmuştur. Orduda Yeniçeri ocaklarına ve diğer askeri birliklere de yeni silah ve teknikler verilerek, Avrupa ordularını yenebilecek güçte olması hedeflenmişti.[31] Bu askeri birliğe parasal desteği sağlamak için ise eski kadastroların düzenlenmesinden elde edilen yeni topraklardan ve işini yapmayan tımar

[27] Mustafa Kaçar, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Askeri Sahada Yenileşme Döneminin Başlangıcı", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s.209.
[28] Shaw, *a.g.e.*, s.317.
[29] Yılmaz Öztuna, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Ötüken Neşriyat, Cilt 5, İstanbul 1994, s.86.
[30] Mesut Uyar, *Osmanlı Askeri Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014, s.221.
[31] Uyar, *a.g.e.*, s.225.

sahiplerinden alınan topraklardan oluşan bağımsız hazine İrad-ı Cedid kurulmuştur.[32] İlk etapta 12.000 kişilik modern piyade birliği için adım atılmıştır. Nizam-ı Cedit kanunları yürürlüğe koyulmuş ve Levent'te yeni modern ordu için büyük bir kışla kurulmuştur. Orduda modern piyade birlikleriyle beraber; topçu, arabacı, humbaracı ve lağımcı gibi birlikler de oluşturulmuştur. Nizam- Cedit askerine ise diğer askerlerden ayrı olarak Avrupa usulü mavi ve kırmızı renklerden oluşan üniformalar giydirilmiştir.[33]

Nizam-ı Cedid'in Napolyon'a karşı Akka'da başarıya ulaşmasıyla, orduda Nizam-ı Cedit askerleri Asakir-i Şahane ismiyle şöhret kazanırken Yeniçerilerin bu ilk başarıya karşı saldırgan tavırları da hızla artmıştır.[34] Nizam-ı Cedid'ten olumlu sonuçlar alınırken, teşkilat içinde III. Selim'in reformlarını kendilerine bir tehdit olarak gören kitle mevcut idi. III. Selim'in 1805'te yayınladığı; Edirne'de yeni bir Nizam-ı Cedid ordusunun kurulması ve bu ordunun askerlerinin Balkanlar'dan toplanması fermanı ile en iyi adamlarını kaybedip, bağımsızlıklarının sona ereceğinden korkan Ayan, başkaldırmıştır. Tutucularla işbirliği yapan sadrazam ise hem padişahı hem de Nizam-ı Cedid'i ortadan kaldırmak istemiştir. Yapılan saldırılar neticesinde III.Selim baskılar karşısında boyun eğmiş, Nizam-ı Cedid'i bırakarak tutucuları tatmin etmek istemişti. Bundan iyice cesaretlenen rakipler, padişahı tahttan indirmek için planlar kurmaya kadar gitmişlerdir.[35] Kabakçı Mustafa'nın, Nizam-ı Cedid'in Müslümanlığa aykırı olarak göstererek yandaş toplamasıyla isyanın ateşi yakılmıştı. Bu güruha en son topçular ve cebeci ocağının da katılmasıyla asiler Nizam-ı Cedid'i yok olmaya mahkûm etmişlerdir. Şeyhülislâm'ın da asilerden yana olan fetvası üzerine III. Selim padişahlıktan çekilmek zorunda kalmıştır. Sonuç olarak Nizam-ı Cedid'i destekleyici görünüp reform adına memleketi yağmalamak isteyen menfaatçiler, iktidar para ve mevki sevenler ve reformları Gâvur usulü düzen olarak gören tutucular nedeniyle III. Selim'in modern reformları başarısızlığa uğrayarak askıda kalmıştır.[36]

[32] Shaw, *a.g.e.,* s.317-320.
[33] Öztuna, *a.g.e.*, s.86.
[34] Necdet Hayta*, Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri*, Gazi Kitabevi, Ankara 2012, s.89.
[35] Shaw, *a.g.e.,* s.331.
[36] Öztuna, *a.g.e.*, Cilt 7, s.305.

Tarihte III. Selim, ıslahat hareketlerine başlarken bir gün bu uğurda tahtını ve başını kaybedeceğini öngörebilen bir padişah olmuştur. Padişahlıktan çekilmeden önce kendisine orduyu İstanbul'a çağırıp isyanı bastırma teklifi gelmesine rağmen o, Rusları Çatalca önlerinde görmektense tahtını ve ıslahat fikirlerini feda etmeyi yeğlemiştir. Böylece kendisinin müteredddid ve aciz değil en zor durumda bile devletini düşünen bir padişah olduğunu kanıtlamıştır.[37]

Askıda kalan reform sonrasında Alemdar Mustafa Paşa, Sened-i İttifaktan hemen sonra muhaliflerin farkına varmadan Nizamı Cedid'i yeniden canlandırmaya çalışmıştır. Yeniçeri tepkisiyle karşılaşmamak için ise orduya Segban-ı Cedid adı verilmiştir. Bu yeni kuvveti, hızlı ateş eden tüfeklerle donatılmış 3000 kişilik bir ordu oluşturuyordu. Fakat Yeniçerilerin kışkırtması ile yeni bir isyan fitili ateşlenmiş, isyancılar Bab-ı Ali'de Alemdar ve muhafızlarını bir baruthaneye sıkıştırmış, çıkan patlama neticesinde ise Alemdar ve muhafızları ölmüştür. Böylece Nizam-ı Cedid'i canlandırma çabası da Yeniçeriler tarafından ortadan kaldırılmıştır. İsyancılar padişahtan yeni bir sadrazam için sarayın içinde ve dışında yandaşları olan IV. Mustafa'yı istemişlerdir. Ancak II. Mahmut, III. Selim'in durumuna düşmeyip, IV. Mustafa'nın idamını emrederek stratejik bir kararla isyancıları taht adayından mahrum bırakmıştır. Fakat bundan sonra büyük çatışmalar başlamış, yangınlar çıkmış binlerce sivil ölmüştür.

Tüm bu olanlara rağmen II. Mahmut reformlara kararlılıkla devam ederek tahtta kalmayı başarmıştır. Ancak çıkarları tehdit altında olan Yeniçeri ortadan kaldırılmadan, yeni ordunun kurulamayacağını ve reformların sadece askeri değil, diğer kurumların ve toplumun tümünü kapsaması gerektiğini anlamıştı. Padişah Yeniçeri Ocağı'nı ortadan kaldırmaya hazırlanırken diğer yandan da Yeniçeri ile işbirliği yapan ulemanın desteğini almak için de uğraşmıştır. Bu strateji gereğince Padişaha bağlı olan ulemalar iyi mevkilere atanmış, karşı olanlar ise ya görevden azledilmiş ya da sürgün edilmişti. Aynı zamanda II. Mahmut dini törelere ve geleneklere karşı daha titiz davranarak ulemaya karşı iyi bir strateji geliştirmiştir. Üst rütbeli Yeniçeri subaylarıyla anlaşma yapan padişah, yeni ve ayrı bir askeri yapı yerine

[37] Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Cilt 5, Ankara 1947, s.86-87.

Yeniçeri içinde reform yapılmasına ilişkin bir bildiriye karar vermişti. Eşkinciyan Ocağı adı verilen bu askeri birlik, İstanbul'da bulunan 51 Yeniçeri Ocağının her birisinden en yetenekli 150 kişinin bir araya getirilmesiyle oluşacak, Yeniçeri kışlalarında eğitim alacak, haftanın bir gününde kentten uzakta Kâğıthane'de ve Davutpaşa'da tüfek ve Avrupa taktikleri eğitimi göreceklerdi. Ancak Yeniçeriler henüz kurulmamış olan yeni birliği yok etmek için planlara başlamıştı. 14 Haziran gecesi yeni birliğin eğitime başlamasından sonra Yeniçeriler isyana kalkıştılar. Aralarına esnafların da katılmasıyla iyice büyüyen isyancı grup Bab-ı Ali'yi yağmalamıştır. Bozulmuş Yeniçeri ocağına karşı halk, din ve geleneklere ılımlı olan padişahı tutunca isyancılar kışlalarına çekilmiştir. Fakat top ateşleriyle kışla kapıları kırılmış, ocak ateşe verilmiştir. Ve Yeniçeri Ocağı ertesi gün kaldırılmıştır. (15 Haziran 1826) Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla reformların önü açılmıştı. O günden sonra Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasına Vaka-i Hayriye (hayırlı olay) denilmiştir. Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından sonra onun bir parçası olduğu düşünülen Eşkinciyan Ocağı'da tekrar canlanmaması için yok edilmiştir.[38]

Asırlardır devleti korumakla görevli olan Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla, bu görevi devralabilecek yeni bir ordunun kurulması iç ve dış tehditler nedeniyle zorunlu hale gelmiştir. Yapılan uzun görüşmeler ve çalışmalar sonucunda Asakir-i Mansure-i Muhammediye adıyla Batı'nın modern askeri teşkilatına benzer ordu kurulmuştur. 1826 Temmuzunda yayınlanan Asakir-i Mansure-i Muhammediye kanunnamesi ile ordu belirli bir düzene oturtulurken, 1828'de yapılan; "tertip, kol, saf" gibi disiplinlerin yerine "alay, tabur, bölük" düzenlemeleriyle orduda modernizeye geçilmiştir. Tıpkı Avrupa'da olduğu gibi askerlere talimler yaptırılmış, modern silahlar dağıtılmıştır. Bunun yanı sıra, Prusya'dan eğitimli subaylar getirilerek teşkilatta modernizmin pekişmesi sağlanmıştır. Osmanlı, bu dönemde modern harp sanatını öğrenmek için Avrupa'ya öğrenci gönderirken, aynı zamanda kendi ülkesinde de Harp Okulu, Askeri Tıp Okulu gibi yeniliklerle ordunun temelini sağlamlaştırmak istemiştir.[39] II. Mahmut dönemi, Osmanlı askeri teşkilatının modernleşmesi anlamında büyük önem teşkil eder. Zira II. Mahmut Yeniçeri Ocağı'nı kaldırdıktan sonra kurduğu yeni ordu ile kısa bir

[38] Stanford S. Shaw, Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, (Çev: Mehmet Harmancı), E Yayınları, Cilt 2, İstanbul 1983, s.46-50.
[39] Musa Çadırcı, *Tanzimat Sürecinde Türkiye Askerlik*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 2008, s.30.

sürede oldukça büyük başarı elde etmiş, orduda 25.000 gibi ciddi bir sayıya ulaşmıştır. Fakat 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşı ile Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyanı bu modern ordu üzerinde olumsuz etkiye neden olmuş, ordudaki asker sayısını negatif yönde etkilemiş, ciddi zayiatlara sebebiyet vermiştir. Ekseriyetle salgın hastalıklar, yiyecek yetersizliği ve sağlık koşullarının zayıf olması gibi dönemin zorlu şartları da orduda asker sayısının düşmesinde etkili olmuştur.[40] Ayrıca 1826'da Vaka'-i Hayriye olarak bilinen Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusu, yapılan mücadelelerde tam olarak yetiştirilmedikleri hasebiyle başarısız olmuşlardır. Mevcut orduda sayısal yetersizliği ekarte etmek için genç yaşlı olduklarına bakılmaksızın eli silah tutan herkesin asker yapılması da sorunu çözmeye yetmemiştir.[41] Yaşanan tüm bu olumsuzluklara kalıcı çözümler arayan sultan Mahmut, ileri gelen devlet adamlarıyla uzun süren toplantılara katılmıştır. Askere alınan fertlerin sosyal ve ekonomik yönden verimlerinin azalmaması, ülke ekonomisinde üretim anlamında gerileme yaşanmaması ve asker alımlarında adaletsizliğin yaşanmaması adına orduda askerliğin belirli bir usule dayandırılması gerektiği, toplantının ana konusu olmuştur.[42] Ayrıca büyük bir ordunun devamlı olarak hazır asker konumunda olması hem hazineye büyük külfet olmuş, hem de askerlerin sivil yaşamlarının aksatılması gibi sorunlara yol açmıştır. Bu sebepten ötürü Prusya ve Avusturya ordularından tatbik ile yedek ordu kurulması yoluna gidilmiştir.[43] Yeniçeri Ocağı'nın lağvedilmesi ve tımarlı sipahilerin ortadan kaldırılmasından dolayı eyaletlerde askeri boşluklar meydana gelmiştir. Kurulacak olan yeni orduda hem askerlerin sayısal verilerinin artması hem de tarıma dayalı Osmanlı ekonomisinin zarara uğramaması için redif teşkilatının kurulması zorunlu hale gelmişti.[44]

---

[40] Betül Küçük, "*Tuht Nahiyesi Redif Defterleri Transkrip ve Değerlendirme (1906-1912)*", Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı 2017, s.2.

[41] Şenol Çöklü, "*I. Meşrutiyetten Cumhuriyet'e Asker Alma (Ahz-ı Asker) Usulleri*", Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2010, s.5-11.

[42] Küçük, *a.g.t.,* s.34.

[43] Mübühat Kütükoğlu, "Sultan II. Mahmut Devri Yedek Ordusu Redif-i Asakir-i Mensure", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, Sayı 12, İstanbul 1982, s.127.

[44] Hidayet Kara, "Osmanlı Redif Teşkilatında Talim: 1909 Tarihli Talimname Örneği", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Sayı XXXIV, Haziran 2018, s.387-388.

2.1. Redif Teşkilatı

2.1.1. Redif Kelimesi ve Redif Defterinin Tanımı:

Redif kelime anlamı olarak; Kamus-ı Türki'de arkadan gelen, sonradan gelen[45] birinin ardındaki kimse olarak karşımıza çıkar. Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusuna destek olmak amacıyla oluşturulan, tam adı Redif-i Asakir-i Mansure olan bu yardımcı kuvvetler taşradaki askeri boşluğu doldurmak amacıyla kurulmuştur.[46] Asıl orduyu oluşturan nizamiye kuvvetlerine yardım mukabilinde yararlanılmak için kurulan Redif Teşkilatı'nda, askerlik görevini tamamlayanlar redif birliklerinde görevlendirilmiş,[47] görevleri süresince askerlerin malumatları redif defterlerine kayıt edilmiştir. Bu defterlerde her bir askerin; ismi, şöhreti ve künyesi, sancağı, kazası, karyesi ve hane numarası belirtilmiştir. Aynı zamanda askerlik sürecindeki 6 senesinin bilgileri kaydedilmiştir. Özellikle birinci ve ikinci senelerde askerlerin ailelerine dair bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler içerisinde: anne ve babasının sağ-ölü durumları, baba var ise yaşı, erkek kardeşlerin yaşı ve askerlik durumları mevcuttur. Bunun dışında kaydı tutulan neferlerin Kısm-i evvel, Kısm-i sani, Tertîb-i evvel ve Tertîb-i sani durumları da belirtilmiştir. Bu süreç içerisinde vefat eden askerler de bu defterde kaydedilmiştir. Ayrıca defterdeki mülâhâzat (düşünceler) kısmında bazı askerlere dair kısa bilgiler yazılmıştır. Kayıt altına alınan bu defterler, kaç kişinin askere alındığını, birliklerdeki asker mevcudiyetini, çeşitli problemler nedeniyle muaf olanların belirlenmesi yönünden ne derece mühim tutanaklar olduğu verdiği bilgiler neticesinde anlaşılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin askeri safhasında yer alan Redif Defterleri, dönemin askeri ve sosyal yapısının incelenmesinde birinci kaynaklar olarak araştırmacılara yardımcı olmuştur.

2.1.2. Redif-i Asakir-i Mansure Ordusu'nun Kuruluşu ve İşleyişi:

Asakir-i Mansure, İstanbul merkez ordusunu oluştururken, eyalet ve sancak merkezlerinde böyle bir ordunun oluşmasının zaman alacağı aşikârdı. Bu nedenle Nizam-ı Cedid ordusuna benzer, çağın gereklerine uygun olarak Redif-i Asakir-i Mansure ordusunun kurulmasına karar verilmiştir. Asakir-i Mansure-i Muhammediye

---

[45] Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türki,* Çağrı Yayınları, İstanbul 2010, s.661.
[46] Abdulkadir Özcan, *"Redif"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 34, İstanbul 2007, s.524.
[47] Cengiz Çakaloğlu, *"Yemen İsyanı ve Trabzon Redif Taburu (1905-1906*)", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 99-122. http://dergipark.org.tr/ataunisosbil/issue/2819/37986, (Erişim Tarihi: 04.06.2019) s.99.

ordusuna yardım amaçlı 1834'te taşrada kurulan bu ordu başlangıçta yedek ordu niteliğinde olmayıp nöbetleşe hizmet vermiş, sonrasında yapılan düzenlemelerle yedek ordu vasfını almıştır. [48] Redif ordusunun oluşturulması görevi II. Mahmut tarafından serasker Hüsrev Paşa'ya verilmiştir. Bu taburlara yerel hanedanlara mensup kişilerin zabit olarak atanmasına karar verilmiştir. Kurul tarafından müzakere edilip padişah onayına sunulan nizamname Takvim-i Vakayi'nin 29 rebiülevvel 1250/5 Ağustos 1834 tarihli 87. Def'ası'nda yayımlanmıştır. Bu nizamname ile halkın güvenliğinin sağlanacağı, devletin zirai ve ticari yönden zarar görmeyeceği, savaş dönemlerinde gelişigüzel asker toplanmasına gerek kalmayacağı,[49] bu birliklerin sadece mu'în zamanlarda talim için sancak merkezlerinde toplanılması kararlaştırılmıştır.[50] Meclis-i Şura'dan alınan kararlara göre bütün sancakların kapsadığı kazalardan 1400'er kişilik taburlar oluşturulmuştur. Nüfus bakımından bu sayıya ulaşamayan küçük kazalar, civardaki diğer kazalar ile birleştirilerek ortak bir tabur teşkil edilmiştir.[51] Aynı zamanda bu kanuna göre, denize kıyısı olan kazalardaki askerler redif olarak değil, bahriye olarak değerlendirilmiştir.[52]

Redif olarak seçilecek olan şahıslar 23 ila 32 yaşları arasında, askerlik görevine engel teşkil edecek herhangi bir özrü bulunmayan sağlıklı gençlerden seçilmiştir.[53] Asakir-i Mansure'den emekliye ayrılanlar şayet askeri güçlerini kaybetmedilerse Redif Teşkilatı için gönüllü olabilmişlerdir. Redif Teşkilatı fermanı ile taburlar hızla kurulmaya başlanmış: Hüdavendigar, Karesi, Eskişehir, Bolu, Kütahya, Viranşehir, Ankara, Çankırı, Karahisar-ı sahib, Aydın ve Saruhan sancaklarında birer tabur oluşturulması kararı verilmiştir. İlk tamamlanan taburlar ise; Karahisar-ı sahib, Ankara, Çankırı, Siroz ve Menteşe taburları olurken, en geç teşkil olan ise Bosna taburu olmuştur. Birçok bölgede oluşturulan Redif birliklerinin sayılarının belirli olabilmesi için aylık raporlar olarak jurnaller tutulması yoluna gidilmiştir. Böylece orduda vücuda getirilen Redif taburlarının hangi sancaklarda meydana geldiği, erlerin yaşları, rütbeleri, memleketleri ve kayıt tarihleri gibi bilgiler defterlerde kayıt altına

[48] Musa Çadırcı, *"Tanzimat Öncesi Düzenlemeler"*, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 13, Ankara 2002, s.806.
[49] Cahide Bolat, "*Redif Askeri Teşkilatı (1834-1876)*", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2000, s.15.
[50] Kütükoğlu, *a.g.m*, s.129.
[51] Çadırcı, *ag.e*., s.32.
[52] Özcan, *a.g.e*., s.524.
[53] Çadırcı, *a.g.e*., 32.

alınmıştır. Bu defterlerin bir suretleri sancak mütesellimine, diğer bir sureti de Bab-ı seraskeri'ye verilişti̇r.[54] Redif askerleri için tıpkı Nizam-ı Cedid'te olduğu gibi kışlalar yaptırılmış, ziraat mevsimlerinde halkın ekonomik zarar görmemesi için ziraatın yapılmadığı aylarda senede iki kereye mahsus büyük talim yaptırılması kararlaştırılmıştır.[55] Redif askerleri de tıpkı nizamiye askerleri gibi üniforma giymişlerdir. Yalnız Redifler omuz apoletlerindeki numaralar ile nizamiye askerlerinden ayrılmışlardır.[56]

Redif erleri yapılan talimler esnasında Nimten[57] ve Elifi[58] giyinmişlerdir. Boğaz muhafazasında görevli olan ise erlere ek olarak yağmurluk da giydirilmiştir. Sancaklarda dağınık olan Redif askerleri için İstanbul'da hazırlanan kıyafetler meşakkatli ve maliyetli olduğundan fes, tüfenk, palaska, matara ile çukadan yapılan zabit kıyafetleri haricinde aba ve şayaktan oluşturulan çavuş, onbaşı ve nefer kıyafetlerinin bulundukları yerlerde diktirilmesi uygun bulunmuştur. Bu kıyafetlerden sancaklara birer örnek gönderilmiş, örneklere göre dikilen kıyafetler askerlere teslim edilmiştir. Dikilen kıyafetlerin masraf muhasebesi tutularak İstanbul'a gönderilmiş, gelen emre göre ücret, Redif hazinesinden ödenmiştir.[59] Askerler için yapılan Redif kıyafetlerinin maliyetleri sancaktan sancağa farklılık göstermiştir. Bu farklılık birbirine komşu olan sancaklarda bile geçerlidir. Örneğin; Karacahisar-ı Sahib'deki maliyet Ankara ve Çankırı'dakinin 3 kuruş 30 para üstünde olarak kayıtlara geçmiştir. Bu farklılıkların nedeni kullanılan kumaş, ip ve düğme gibi malzemelerin değişiminden kaynaklıdır.[60] Redif askerlerinin maaşları, teçhizatı ve kıyafetleri gibi masraflarının karşılanabilmesi için Redif-i Mansure Hazinesi adında bir hazine kurulmuştur. Yapılacak olan talimler esnasında ise yiyecek gibi ihtiyaçlar için halktan ilkbahar ve sonbaharda alınacak olan İane-i Cihadiyye adında vergi toplanmıştır.[61]

---

[54] Bolat, *a.g.t.*, s.27-28.
[55] Çadırcı, *a.g.e*., s.35.
[56] Sadık Tekeli, *"II. Abdülhamit Dönemi Askeri Kıyafetleri"*,Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 15, Ankara 2002, s.537.
[57] Nimten, yakasız uzun kollu erkek gömleği.
[58] Elifi, üst kısmı bol, paçaları dar erkek şalvarı.
[59] Mübühat Kütükoğlu, "Redif Kıyafetlerinin Maliyetine Dair", *İktisat Fakültesi Mecmuası 41,* 2011, s.284.
[60] Kütükoğlu, *a.g.m*., s.289.
[61]Arzu Tozduman Terzi, *"Osmanlı Hazineleri"*, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 10, Ankara 2002, s.896.

Osmanlı'nın Redif Teşkilatı'nı oluşturmasında Almanların etkisi oldukça büyük olmuştur. Özelikle Prusya yedek ordusunun, Fransa ordularına karşı başarı sağlamasıyla yedek ordunun teşkilatlanmadaki önemini yeterince ortaya çıkartmıştır. Prusya ise başarı getiren bu muzaffer orduyu 1815'te yaptığı iki kanun ile oluşturmuştur. Bunlardan ilki; ordunun nefer sayısı nüfus dikkate alınarak yapılması ve vatan savunmasının her Almanın görevi sayıldığı Ulusal Savunma Kanunu idi. İkincisi ise Landwehr olarak isimlendirilen hem düzenli ordunun rezervini oluşturan hem de ayrı bir örgütlenme olan birliklerin oluşturulması kanunu olmuştur. Söz konusu birlikler yılın iki döneminde 14 günlük eğitim görerek hazır beklemekteydi.[62] Osmanlı Devleti'nde Serasker Hüsrev Paşa oldukça başarı gösteren bu Landwehr birlikleriyle yakından ilgilenmiş, konu hakkındaki kitapları tercüme ettirerek bilgi sahibi olmuştur.

1835'te Prusya subayı olup seyahat nedeniyle gelen Yüzbaşı Helmuth Von Moltke'nin konu üzerindeki hâkimiyetinden istifade etmek için layihası incelenerek vücuda getirilen Redif Teşkilatı üzerinde yeniliğe gidilmiştir.[63] Bu yeniliğin ortaya çıkmasında teşkilatın işleyişi ile ilgili sorunların gün yüzüne çıkması etkili olmuştur. Modern anlamda eğitim alamayan erlerin, iş zamanlarında toplu talimlere çağırılması halkı şikâyete götürmüştü. Memnuniyetsizliklerin artması üzerine bizzat padişahın başkanlığında yapılan toplantıda yeni kararlar alınmıştır. 1836'da getirilen münavebe usulü ile sancak merkezlerinde senede iki defa yapılan toplu talimler senede üç ay olacak şekilde kararlaştırılmıştır. Yapılan bu değişiklik neticesinde şehir merkezleri uzun süre askersiz kalmayacak ve askerler daha iyi eğitim alacaktı. Aynı zamanda ziraat mevsimlerinde talim olmayacağından halkın zarar görmesinin önüne geçilmiştir. Münavebe usulü neticesinde barış zamanı askerler Mansure'ye alınmamışlardır.[64] Bir diğer yenilik olarak ise yeni eyaletler oluşturularak valilik unvanı müşirliğe dönüştürülmüş ve müşirlere Redif alaylarının başkumandanı olma görevi verilmiştir. Bu karar neticesinde Redif Teşkilatı'nın taşra ordusu olduğu kesinleşmiştir.[65]

[62] Kara, *a.g.m.*, s.386.
[63] Kütükoğlu, *a.g.m.*, s.139.
[64] Çadırcı, *a.g.e.*, s.35.
[65] Çadırcı, *a.g.m*, s.806.

Kasım 1839'da Tanzimat'ın ilan edilmesiyle Osmanlı Devleti askeri, mali, idari, adli, siyasi ve maarif gibi alanlarda ıslahatların zirve noktasına ulaşmıştır. Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nun orduya asker alma usulünde, bütün Osmanlı tebaasını ilgilendiren bir yenilik yapılmıştır. Söz konusu yenilikte devletin bekası düşünülerek asker almada eşitsizlik ve adaletsizliğin önüne geçmek amacıyla askerliğin vatan görevi sayılmasına, gayri Müslim halkın da Müslümanlarla beraber askerlik yapmasına karar verilmiştir. Fakat çıkarılan bu kanunun uygulanması ileri bir tarihe kadar hayata geçirilememiştir.[66] Tanzimat Fermanı gereğince 1847 yılında ilk defa Rum gemiciler Osmanlı ordusuna alınmıştır. Fakat vatan savunmasının müşterek olması her iki tarafın da memnuniyetsizliğine neden olmuştur. Bu memnuniyetsizliğin Müslümanlar tarafından nedenlerinde Hıristiyan subayların emrine girmek istememeleri yatarken, Hıristiyan halk tarafından nedeni ise vergi ile askerlikten muaf olarak askerlikte geçen zamanlarını ticarete ve ziraata harcamak istemeleri olmuştur. Ortaya çıkan bu sosyal sorunlar nedeniyle gayri Müslim halkın askere alınması yarım kalmıştır.[67]

Osmanlı'da ordunun modern anlamda iyileştirilmesi için sürekli yeni düzenlemeler yapılmıştır. 1843 yılında iyileştirme kapsamında Tenkisat-ı Celile-i Askeriyye adında Serasker Rıza Paşa'nın ilan ettiği bir kanunla askerlik süreye bağlanmıştır. Bu kanuna göre beş yıl nizamiye görevini tamamlayanlar yedi yıl Redif sınıfında hizmet vereceklerdi. Yılın Mart ayında ordunun beşte biri terhis edilecek yerine gelecek olan kimseler ise kur'a (ad çekme) usulü ile göreve getirilecekti. Yalnız 1843'te alınan bu karar düzenin oturması beklendiği için 1846'da yürürlüğe koyulmuştur. Böylece Redif ordusu yedek (ihtiyat) hüviyetine geçmiştir.[68] Osmanlı Devleti Yeniçeri Ocağı'nın ilga edilmesinden 1843 Tenkisat-ı Celile'ye kadar olan zamanda askeri alanda sürekli yenilikler yaparak ordunun modernleşmesi için çaba sarf etmiştir. Yapılan yeniliklerin ordu sistemine oturtulması zaman alırken, uygulanan yöntemler çoğu zaman sert ve adaletsiz olmuştur. Hatta Gülhane Hatt-ı Hümayunu bile bu eşitsizliğe engel olamamıştır. Tenkisat-ı Celile'nin kur'a ile asker alma kanunu çıkmış fakat uygulamaya nasıl döküleceği hakkında bir malumat verilmemişti. Genel bir nüfus

[66] Faruk Ayın, "*Tanzimat Fermanı'nın İlanından Sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda Uygulanan Askeralma Usulleri (1839-1914)"*, Ankara Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1989, s.8.
[67] Çöklü, *a.g.t.*, s.13.
[68] Çadırcı, *a.g.m*, s.807.

sayımının yapılmamış olmasıyla, terhis edilen kimselerin yerine adaletsiz alımlar yapılmış olması nedeniyle bu konu Dâr-ı Şûrâ-yı Askeri'de görüşülmüştür.[69] Nizamiye askerlerinin 120.000, Redif askerinin 50.000 kişiye ulaşmasıyla Osmanlı toprakları coğrafi özelliklerine göre; Hassa, Dersaadet, Rumeli, Anadolu ve Arabistan olmak üzere beş ordu bölgesi halini almıştır. Bu bölgelerde beş yıllık görev süresini tamamlayanlar terhis olurken yerlerine askerlik çağına gelen gençler kur'a ile göreve başlamıştır.[70] Buna göre;

- Askerlik yaşı 20-25 olarak belirlenmiş, padişahın izni olmadan bu yaşlar dışında kalan kimse kur'aya katılmayacaktır.
- Her ordu için ihtiyaç olan askerler bulunduğu kazalardan nüfuslarına göre alınacaktır.
- Kur'a Rüz-i Hızır (bahar mevsimi) da çekilecektir.
- Her ordu bölgesinde birer Kur'a Dairesi oluşturulacak, burada alay emiri veya büyük subaylardan bir görevli, gençleri imtihan etmek için bir imam veya müderris, defter tutmak için kâtip ve kur'aya katılanları muayene etmek için tabip görevlendirilecektir.
- Haksızlık ve adam kayırmanın önüne geçmek için başkanlığını Kur'a subayının yapacağı Kur'a Meclisi oluşturulacaktır.
- İmam ve müezzin gibi din görevlileri askerlikten muaf olacaktır.
- Dul kadının askerlik çağındaki oğlundan başka işlerini yapacak biri şayet yoksa oğlu o yıl için muaf tutulacaktır.
- 70 yaşından büyük, 15 yaşından küçük kişiler ile, askerlik çağında olup zihinsel veya bedensel herhangi bir nedenden dolayı iş göremeyecek halde olanların çocuklarından bir tanesi o yıl için muaf tutulacaktır.
- Bir hanede bir kişi askerlik hizmetini bitirmeden bir diğeri alınmayacaktır.
- Kendilerine kur'a çıkanlara hazırlık için 20 günlük süre tanınacak, izin bitiminde teslim olmayanlar hakkında cezai işlem yaptırılacaktır. Boş kur'a çekenler ise 26 yaşına kadar her sene kur'a çekimine tekrar katılacaktır. Beş yıl üst üste adına kur'a çıkmayan ise muaf olacaktır.[71]

[69] Bolat, *a.g.t.*, s.62.
[70] Küçük, *a.g.t.*, s.12.
[71] Bolat, *a.g.t.*, s.63-66.

Osmanlı bu askeri düzenlemeler ile XIX. Yüzyılın ortalarına kadar gelmiş, iç ve dış tehditlerin artmasıyla orduda yeniliğe gitmek zorunlu hale gelmiştir. Devlet, Kuzeyden gelen Rus baskısıyla uğraşırken, içte de diğer devletlerden destek alarak isyan çıkartan Hıristiyanların ayaklanmalarını bastırmada güçlük yaşamıştır. Bu gelişmeler Serasker Hüseyin Avni Paşa'nın Prusya'dan ilham alarak 1869'da yeni bir kanun çıkarmasına neden olmuştur. Söz konusu yeni kanuna göre ordu; Nizamiye, Redif ve Mustahfız olarak üç kısma ayrılmıştır. Redif Birlikleri ise kendi içinde ilk üç yıl birinci sınıf, diğer üç yıl ikinci sınıf olarak ikiye ayrılmıştır. Bu kanun gereğince altı yıl Nizamiye, altı yıl Redif, sekiz yıl Mustahfız olmak üzere 12 yıl olan askerlik süresi 20 yıla çıkarılmıştır.[72]

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında, Osmanlı'nın mağlup olmasıyla ordu düzeninde 1879'da alınan bir kararla tıpkı Avrupa ordularında olduğu gibi tümen (fırka) düzeni getirilmiştir. 1881'de talep üzerine Von Der Goltz yardımı ile değişikliğe gidilmiş, ordudaki Redif süresinin altı yıldan sekiz yıla çıkmasına ve sekiz yıl olan Mustahfızlık süresinin de altı yıla indirilmesine karar verilmiştir.[73]

25 Kasım 1886'da yayınlanan Nizamiye Kanunu ile Kur'a kanunundaki uygulama zorluklarının önüne geçilmek istenmiştir. Burada özellikle 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşının mağlubiyeti etkili olmuştur. Bu kanuna göre askerlik, her bireyin yirmi yaşına girdiği senenin Mart ayında başlamıştır. Kanunda askerlik süresinde değişiklik yapılmazken teknik sınıflarda görevli olanlar ise Mustahfızdan muaf olmuşlardır. Yine söz konusu kanunda Redif taburlarında askerlik hizmetini görevlenenler iki kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda bütün ayrıcalıklardan muaf olan Efrad-ı Askeriye-i Şahane olurken, ikinci kısımdakiler ise kendi aralarında ikiye ayrılan ayrıcalığa sahip kişilerden oluşmuştur. Bunlardan ilki Tertib-i Evvel adında olanlar; nizamiyede altı sene görev yapar, kara ordusunda silahlandıktan sonra ihtiyata (yedek) sevk edilenlerdir. İkinci olarak Tertib-i Sani adında olanlar ise; altı aydan dokuz aya kadar

[72] Bolat, *a.g.t.*, s.100-101.
[73] Küçük, *a.g.t.*, s.14-15.

bilfiil görev yaptıktan sonra ihtiyata (yedek) ayrılarak eğitimlerine memleketlerinde devam edenlerdir. [74]

1900'lü yıllara doğru gelindiğinde, Osmanlı ordusu çıkartılan kanunlar ve yapılan düzenlemeler ile genel anlamda teşkilatlanmasını tamamlamıştır. Devletin coğrafi durumu ve ülke nüfusu göz önüne alınarak İmparatorluk yedi ordu bölgesine ayrılmıştır. Bunlar şu şekildedir:

1. Ordu: Merkezi İstanbul
2. Ordu: Merkezi Edirne
3. Ordu: Merkezi Selanik
4. Ordu: Merkezi Erzincan
5. Ordu. Merkezi Şam
6. Ordu: Merkezi Bağdat
7. Ordu: Merkezi Sana[75]

Osmanlı Redif Teşkilatı ilk başlarda Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ile vilayetlerde oluşan asker açığını kapatmak amacıyla kurulmuştur. Yani teşkilatın ilk kuruluş amacı yedek bir orduyu oluşturmak değildir. Ancak Tanzimat dönemi boyunca kurumsallaşmasını sürdüren bu teşkilat, hazırlanan kanun, nizamname ve talimatnamelerle tam anlamıyla yedek ordu hüviyetine kavuşmuştur. Redif birlikleri Sultan II. Mahmut zamanında kurulmaya başlamış olsa bile gerçekte Sultan III. Selim zamanına dayanan bir fikirdir.[76] Tam adı Redif-i Asakir-i Mansure olan bu ordunun, Asakir-i Mansure'den farkı ise; askerlerin belirli bir zaman silahaltında tutulduktan sonra (5 yıl) terhis edilerek memleketlerine yollanan kişilerin ticari ve zirai işlerine devam ederek, seferberlik zamanlarında tekrar yedek asker olarak kullanılmasıdır.[77]
Kırım savaşı, 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı, 1897 Yunan Harbi, Sultan II. Abdülhamit dönemi Ermeni isyanları, Yemen isyanları ve Balkan savaşlarında Osmanlı ordusu içinde Redif teşkilatının rolü oldukça büyük olmuştur. Fakat birçok

[74] Çöklü, *a.g.t.*, s.39-40.
[75] Çadırcı, *a.g.m.*, s.808.
[76] Kara, *a.g.m.*, s.385.
[77] Gültekin Yıldız, *"Neferin Adı Yok (Zorunlu Askerliğe Geçiş Sürecinde Osmanlı Devleti'nde Siyaset, Ordu ve Toplum 1826-1839)"*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009, ISBN:9786054208432, s.461.

nedene bağlı oluşan 1912-1913 Balkan yenilgisi Osmanlı ordusuna büyük zarar vererek ordunun yenilenmesini zorunlu kılmıştır. Önceki yıllardaki gibi Osmanlı Devleti yeni düzenlemeler için Almanya'yı referans almıştır. Liman Von Sanders Paşa'nın rehberliğinde 14 Şubat 1913'te Teşkilat-ı Umumiye-i Askeriye nizamnamesinin çıkmasıyla 1834'ten bu yana Osmanlı ordusunda en kalabalık birlikleriyle hizmet eden Redif Askeri Teşkilatına son verilmiştir.[78]

2.1.3. Çankırı'da Redif Birlikleri:

8 Temmuz 1834'te Redif Kanunnamesinin yayınlanmasıyla Redif Teşkilatı kurulmaya başlanmıştır. Redif taburlarının oluşturulması görevi II. Mahmut tarafından bizzat Serasker Koca Hüsrev Paşa'ya verilmiştir. Kanunun çıkmasıyla hazırlıklara başlanmış ilk taburlar vücuda getirilmeye başlanmıştır. Çankırı Sancağında ise, kazaların ileri gelen ailelerinden oluşan hanedan ve kişizadeler, ferman ile 190 kişiden oluşan süvari Redif askeri için hazır beklemiştir.[79] Anadolu'da ilk tamamlanan taburlardan biri ise Çankırı sancağı olmuştur.[80]

Redif teşkilatının daha düzenli hale getirilmesi amacıyla Meclis-i Şûrâ'da alınan karar neticesinde bütün sancaklar bir merkeze bağlanmıştır.[81] Böylece Redif-i Mansure Ankara müşirliği, Ankara, Çankırı, Kastamonu, Viranşehir ve Çorum sancaklarından ibaret olmak üzere İzzet Paşa'nın yönetimine devredilmiştir.[82]

Çankırı sancağındaki Redif teşkilatına dair, Çankırı Jurnal defterlerinde 1838 senesinde tutulmuş olan bir kayıtta Çankırı Redif kışlasının masraflarıyla ilgili bilgiler ve ikinci alay olarak tabir edilen iki taburdan mütevellit redif birliğinin birinci taburunun Çankırı'da, ikinci taburunun da Ankara'da olduğunun bilgileri verilmiştir.[83] 1908 yılına gelindiğinde Çankırı, Osmanlı Redif Teşkilatında 1. Orduda 2. Sınıf Redif tümeninde organize olmuştur. Buna göre Çankırı Osmanlı Devleti'nde askeri yapının bel kemiğini oluşturan Redif birlikleri için önemli bir sancak olmuştur.[84]

---

[78] Küçük, *a.g.t.*, s.17.
[79] Çadırcı, *a.g.e.*, s.35.
[80] Özcan, *a.g.e.*, s.524.
[81] Çadırcı, *a.g.e.*, s.38.
[82] Bolat, *a.g.t.*, s.32.
[83] Küçük, *a.g.t.*, s.20.
[84] Bolat, *a.g.t.*, s.112.

3.İSTATİSTİKSEL VERİLER

3.1. 1292 (1875) Doğumlulara Ait İstatistiksel Bilgiler

1292 (1875) doğumlu olup, 1895 senesinde askere alınanlara ait 28 numaralı defterde toplamda 454 Askerin kaydı bulunmaktadır. Bu askerlerden 37'si fevt (ölü) olarak kaydedilmiştir. Kayıtlı askerlerin karyelere ve mahallelere göre dağılımı, medeni durumları, sahip oldukları aile adları, Tertîb-i evvel, Tertîb-i Sânî, Kısm-i evvel ve Kısm-i Sânî de bulunma durumları, anne- baba sağ-ölü, boşanma oranları, meslekleri aşağıda gösterilen tablolarda belirtilmiştir.

1292 (1875) doğumluların kaydedildiği 1895 senesi Redif defterinde askerlerin mahalle ve karyelere göre dağılımına bakıldığında, bu dönemin en çok asker çıkaran mahallesi 4 askerle Hisarcık olmuştur. Korgun, Karataş, Göles, Hoca İbrahim, Çukur, Akcavakıf, Dumlu, Boyalıca ve Şıh Osman mahalleleri ise 3 askerle Hisarcık mahallesini takip etmiştir.

Tablo 3.1. Askerlerin karye ve mahallelere göre dağılımı - 1292 (1875)

Alacamescid Mahallesi	2
Taşmescid Mahallesi	2
Hoca elvan Mahallesi	1
Hoca ibrahim Mahallesi	3
Karataş Mahallesi	3
Halilağa	2
Kayseribey	2
Debbağhane	2
Hoca Bahşayış	2
Mirahur	2
Perdedâr	2
Çukur	3
Amarat	2
Çetence	2

Tablo 3.1. (devam)

Yoğurtçu	2
Şıh Osman	3
Yapar	2
Kıbtî	1
Hamidiyye	2
Küre	1
Boyalıca	3
Tuzlu	1
İnaç	1
Hasakça	2
Balıbıdık Karyesi	1
Urvay	2
Dutağaç	1
Anuzâ	1
Merzi	1
Ahlad	2
İkiçam Karyesi	1
Korgun	3
Akcavakıf	3
Aşağı Çavuş	1
Yukarı Çavuş	1
Uyuran	1
Yenice	1
Ovacık	2
Çayırpınar Karyesi	1
Bayındır	1
Yukarı Pelitözü	1
Akviran	1
İnandık	1
Tüney	1

Tablo 3.1. (devam)

Hisarcık Karyesi	4
Büyük Hacıbey Karyesi	1
Küçük Hacıbey Karyesi	1
Nehnuz	1
Göles Karyesi	3
Elvan	1
Büyükyanlar	1
Küçükyanlar	1
Hıdırlık	1
Dumlu	3
Saray	2
Seydi	1
Gedene	2
Maruf	2
Çukurviran Karyesi	1
Hacib	1
Yirik	1
Alpsarı	2
Bigay	2
Kayıçivi	1
Ildızım	2
Şıh Yunus	1
Aktaş	2
Ericek	1
Kuyu Pınar	2
Zeki	1
Kızılsin	1
Mesudviran	1
Kisecik	1
Dikenli	2

Tablo 3.1. (devam)

Şıhlar	1
Ühaniye	1
Küçüklü	1
Hisarcıkkayısı	2
Terkay	1
Kayseribey Mahallesi	2
Balıbağı	1
Göleskayısı	1

Askerlerin sahip oldukları aile adlarıyla ilgili oranlara bakıldığında en çok kullanılan aile adlarının; Hacıoğlu (8), İmamoğlu (4), Sakallıoğlu (3) ve Mahmudoğlu (3) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2. Askerlerin sahip oldukları aile adları – 1292 (1875):

Salihoğlu	Handırlıoğlu	Sakallıoğlu	Hacıtahirefendi-zade
Gafiloğlu	Yeni Kadir	Tomazoğlu	Sıraçzade
Ciridoğlu	Duruncuoğlu	Kethüdaoğlu	Kösemoğlu
Köpürlüoğlu	Hızıroğlu	Kalaycıoğlu	Emirmehmedoğlu
Sürammanoğlu	Devecioğlu	Kullartıoğlu	Madenlioğlu
İzmirlioğlu	Himmetoğlu	Hacıbekiroğlu	Koçhisarlıimam-oğlu
Hacıoğlu	Yunusoğlu	Kadıllı Kumaoğlu	Karacanınoğlu
Takkiyecioğlu	Tekaidkocaoğlu	Surammanoğlu	Diğeri Ali bin
Sinicizade	Hacıefeoğlu	Boyalıcalı Seyidoğlu	Oğuzoğlu
Yüzbaşıemin-ağaoğlu	Yakmazoğlu	Hacıdedezade	Kara Alioğlu

Tablo 3.2. (devam)

Güroğlu	Karayulakoğlu	Aynkızıoğlu	Atlı İmamoğlu
Büyükmenzioğlu	Tahmisoğlu	Kavukçuoğlu	Kavuncuoğlu
Rumlumustafa-oğlu	Dördüncü Hacı Ömerinoğlu	İbrahimoğlu	Kel Mehmedoğlu
Şeyhzade	Bostancı Hacı Ahmedoğlu	Baba Hacımehmedoğlu	Keşkekçioğlu
Aliefendioğlu	Akyazılıoğlu	Rahvanoğlu	Piyadeoğlu
Üçkarışoğlu	Hıdırlık imamıoğlu	Satıcıoğlu	İslamoğlu
Saatcioğlu	Tahiroğlu	Ballu Geymeşoğlu	Sipahioğlu
Çuhadaroğlu	İmaretoğlu	Kıyıcı Rıza İsmailoğlu	Kara Malakoğlu
Somoncuoğlu	Gökgözoğlu	Sağıcı Seyidağaoğlu	Tane Ahmedoğlu
Erinuroğlu	Çam Ahmedzade	Abazaoğlu	Memikoğlu
Batıoğlu	Vergi Memuruoğlu	Handırlı İmamoğlu	Karaoğlu
Bubuhacı-kadiroğlu	Kara Kullukçuzade	Kör Hasanoğlu	Öküzoğlu
Hakhacıoğlu	Kaynakçı Ömeroğlu	Hazneci Kara İsmailoğlu	Baloğlu
Asiarab Damadıoğlu	Kalaycı Ömeroğlu	Kararlı Damadıoğlu	Yakıcıoğlu
Melahiyeoğlu	Doğanbeylioğlu	Hacı Gökhanoğlu	Soytarıoğlu
Sıraçismailoğlu	Emir Ahmedoğlu	Müftüzade	Sağıroğlu
Şeyhabdülhalil-efendi	Mektebi Rüştiye Hocaağaoğlu	Kayserilioğlu	Tuhtlu Fertdemoğlu
Deliemiroğlu	Yoğutcuoğlu	İplüoğlu	Felahçıoğlu

Tablo 3.2. (devam)

Rumlu mehmedoğlu	Dumlu Hüseyinoğlu	Temahşık Terimoğlu	Selamioğlu
Hacıbayramoğlu	Aşçıoğlu	Küçük Osmanoğlu	Bağcıoğlu
Nalbandoğlu	Esamiyeli Odabaşıoğlu	Kalancıoğlu	Deli Emiroğlu
Furuncu Alioğlu	Dullar Amirömeroğlu	Tankeroğlu	Kıyıcıkarındaşı oğlu
Emrunoğlu	Gaffuroğlu	Hasanoğlunun Karındaşıoğlu	Gökmenoğlu
Osmanlıdedeoğlu	Koçseroğlu	Sekbanoğlu	Yamuçoğlu
Dağlıoğlu	Kalaycıoğlu	Harmanoğlu	Abdioğlu
Terzi Receb Ağaoğlu	Ildızımlı Zeyneloğlu	Kahire Hacıoğlu	Zorbaoğlu
Bayraklı	Sarı Kamırsaoğlu	Seyidoğlu	Kara Ömeroğlu
Çil Ağaoğlu	Cibrazoğlu	Kaypaklıoğlu	Tahtacıoğlu
Mırmıroğlu	Cibrazoğlu	Camcıoğlu	Tataroğlu
Çamurdaroğlu	Cevahiroğlu	Hacı Kerimzade	Rasimoğlu
Menzialioğlu	Karagözoğlu	Kara Mustafaoğlunun Karındaşıoğlu	Bilaloğlu
Sarı Kumluoğlu	Cibrazoğlu	Çavuşoğlu	Katırcıoğlu
Kalenderoğlu	Islahcıoğlu	Çaylakoğlu	Akçaoğlu
Karazelihanınoğlu	Arlıkoğlu	Zevzeoğlu	Deli Mustafaoğlu
Sarınınoğlu	Sarı Alioğlu	Sekbanoğlu	Cebroğlu
İslambolluoğlu	Kebçecigirbeşoğlu	Haturoğlu	Koca Süleymanoğlu
Ekici Damadı Abdibilaloğlu	Mısırcı Mehmed Teyzesioğlu	Beratoğlu	Molla Osmanoğlu

Tablo 3.2. (devam)

Koçoğlu	Hacıhasanzade	Yunusoğlu	Közköroğlu
Terzioğlunun Karındaşıoğlu	Kalalı Alioğlu	Enbiya Hacıoğlu	Gazioğlu
Receboğlu	Mecidoğlu	Küçükoğlu	Hisarcıoğlu
Kuşkuşoğlu	Hacıhafızoğlu	Abdullahoğlu	Bortakaloğlu
Rütbelioğlu	Hafızoğlu	Karacaoğlu	Meczuboğlu
Kabalakoğlu	Katçıoğlu	İmamoğlu	Hasır Şekeroğlu
İsmailoğlu	Şişlioğlu	Çetrinoğlu	Armutçuoğlu
Buzoğlanoğlu	Değirmencioğlu	Azaboğlu	Ötemoğlu
Guni Hüseyinoğlu	Eyüboğlu	Mehnioğlu	Hacı Hasanoğlu
Yandımalioğlu	Darendelioğlu	İmam Abbasoğlu	Şakiroğlu
Ak Mehmedoğlu	Mahmudoğlu	Kuşoğlu	Çamurcuoğlu
Hacı Osmanoğlu	Çıraoğlu	Tabakçıoğlu	İbramoğlu
Karaoğlanoğlu	Deli Alioğlu	Kekemeoğlu	Uzungözoğlu
Bakaroğlu	Serdaroğlu	Haliloğlu	Kanmercioğlu
Çırçıroğlu	Aynaoğlu	Kaval İsmailoğlu	Civelekoğlu
Yaslıoğlu	Ekicioğlu	Maşukoğlu	Aloğlu
Aşoğlu	Çavaroğlu	Emir Alioğlu	Dizsanlıoğlu
İkizoğlu	Kara Hüseyin Oğlu	Çırçıroğlu	Çatıroğlu
Çıblakoğlu	Bakargözoğlu	Küçük Osmanoğlu	Samahoğlu
Hışıroğlu	Haydaroğlu	Çerkez Samacıoğlu	Caneroğlu
Kasımoğlu	Şahinoğlu	Sarıcıoğlu	Topluoğlu
Öküz Tahir Abdullahoğlu	Osmanoğlu	Paşalıoğlu	İmam Hüseyinoğlu
Eskici Deli Mehmedoğlu	Çolak Hacıoğlu	Çoşanoğlu	Geçkioğlu

Tablo 3.2. (devam)

Kör Mehmedoğlu	Kahyaoğlu	Sercanlıoğlunun Karındaşıoğlu	Kel İplioğlu
Köskösoğlu	Deligözoğlu	Balbaşoğlu	Kurban Öğünsek
Torbaşoğlu	Dürbinoğlu	Abdulhaliloğlu	Çilahmedoğlu
Yazıcıoğlunun Karındaşı	Çavak Hasanoğlu	Semerioğlu	Kürd Ömeroğlu
Karkaoğlu	Çandaroğlu	Seyid Hacıoğlu	Tumanlıoğlu
Kırıkçıoğlu	Kebrioğlu	Kolçakoğlu	Kara Hüseyinoğlu
Kıdoğlu	Kebri Alioğlu	Keder Oğlan Karındaşıoğlu	Kerpetoğlu
Kerdoğlu	Gümüşoğlu	Çaycıoğlu	Ahmedoğlu
Ali Kethüdalıoğlu	Aksakallıoğlu	Hacı Ahmedoğlu	Tebedoğlu
Sarıoğlu	Mirahüroğlu	Zekadoğlu	Çaldıroğlu
Kel Alioğlu	Hasan Dedeoğlu	Mustafaoğlu	Akçıoğlu
Solakoğlu	Ali Ağaoğlu	Çubukoğlu	Kucakoğlu
Softaoğlu	Mümtacoğlu	Koca Mehmedoğlu	Yirikoğlu
Köseoğlu	Küçük Mehmedoğlu	Hacı İbrahimoğlu	Çerdik Alioğlu
Çataklı Haliloğlu	Kara Sakaloğlu	Cesimoğlu	Kerametçioğlu
Emir Mehmedoğlu	Topal İmamoğlu	Hayırsızoğlu	Berber Ahmed Ağaoğlu
Koçoğlanoğlu	Hacı Halil Ağaoğlu	Ali Güroğlu	Salihli Oğlununoğlu
Elvanoğlu	Mehmed Ağaoğlu	Abdülhamidoğlu	Etmekçi Kötü Hüseyinoğlu
Oruçoğlu	Emiroğlu	Gür Hüseyinoğlu	Atalızade
Mahmudoğlu	İsmailoğlu	Hacı Şabanoğlu	Körgözoğlu

Tablo 3.2. (devam)

Ensar Ağa	Küçük Hüseyinoğlu	Kamaralıoğlu	Müezzinoğlu
Çıdçıdoğlu	Kevder Alioğlu	Bucakoğlu	Kuymakçıoğlu
Kavaloğlu	Çayırgözoğlu	Abbasoğlu	Hocalıoğlu
Kadümoğlu	Musaoğlu	Kara Bucalıoğlu	Haziloğlu
İpraoğlu	Deli Emiroğlu	Çolakoğlu	Ömer Beyoğlu
Yaranbaşıoğlu	Süleymanoğlu	Kayrabalıoğlu	Hocaoğlu
Özroğlu	Çendiklioğlu	Zekürdoğlu	Gölesli Hamdi
Kavaloğlu	Boyacıhacıoğlu	Feravanoğlu	Kaypaklı Ömeroğlu
Yakuboğlunun karındaşı	Halil Efendioğlu	Kabzoğlu	Aynacıoğlu

28 numaralı defterde bulunan askerlerin medeni durumlarıyla ilgili verilerde, kayıtlı olan 454 askerden, 160'ının evli, 222'ünün bekâr olduğu tespit edilmiştir. Bu dönemdeki oranlara bakıldığında 20 yaşında evli olanların bekâr olanlardan daha az olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Askerlerin medeni durumları – 1292 (1875)

Evli (Müte'ehhil)	160
Bekâr (Mücerred)	222
Belirsiz	35
Toplam	417

Burada çıkarılan istatiksel veriler ve oranlarla askerlik vazifesi verilen Kısm-i evvel (259%40), Tertîb-i evvel (208%33) fertlerinin askerlik vazifesi verilmeyen Kısmi Sânî (131%20) fertlerine oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.4. Askerlerin tertîb-i evvel/tertîb-i sânî olarak dağılımları – 1292 (1875)

Tertîb-i evvel	208
Tertîb-i sânî	35
Kısm-i evvel	259
Kısm-i sânî	131
Belirsiz	8

Kısm-i Evvel: Doğrudan silahaltına alınan kişilerdir.

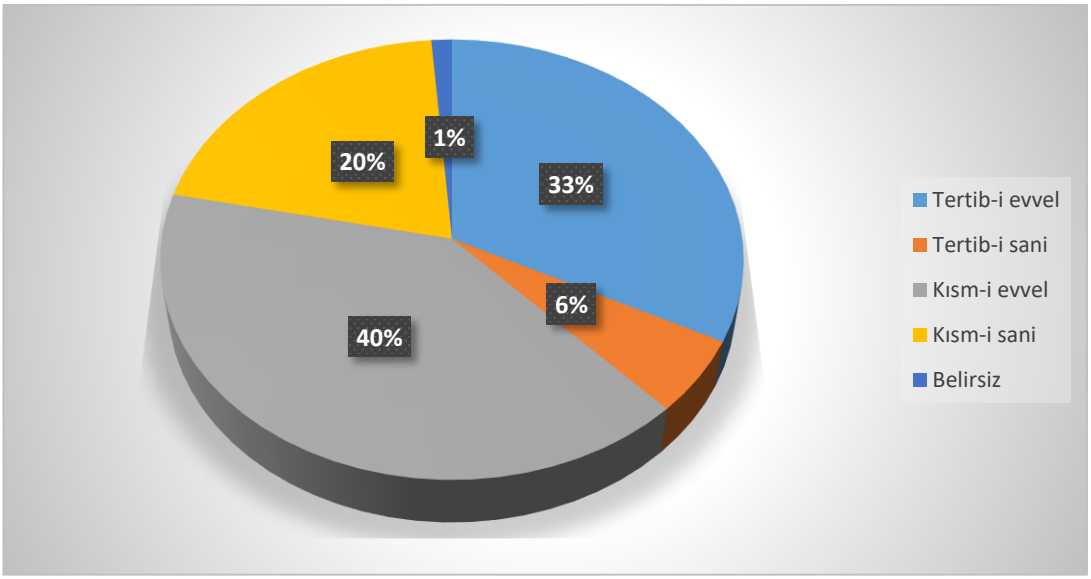
Kısm-i Sânî: Belirli nedenlerden dolayı askere alınmayacak olanlar, askerliği ertelenenler ve o dönemde kanunlar gereğince kur'aya giremeyecek olan kişilerdir.[85]

Tertîb-i Evvel: Kısm-i Evvel'de olup, asker edilmek için talep edilen numaraya kadar kur'a çeken ve direkt silahaltına alınan kişilerdir.

Tertîb-i Sânî: talep edilen numaradan sonraki numaraları çeken ve Tertîb-i Evvel'de oluşacak olan eksiklikleri tamamlamak üzere memleketlerindeki taburlarda 6 ay eğitim gördükten sonra evlerinde tutulan kişilerdir.[86]

[85] Meclisi Mebusan İ: 6,12 Teşrinievvel 1327 (1911), C.2, s.119.
[86] Meclisi Mebusan İ: 74,5 Nisan 1326, C.1, s.182.

Şekil 3.1. Askerlerin tertîb-i evvel/tertîb-i sânî ve kısm-i evvel/kısm-i sânî oranları -1292 (1875)

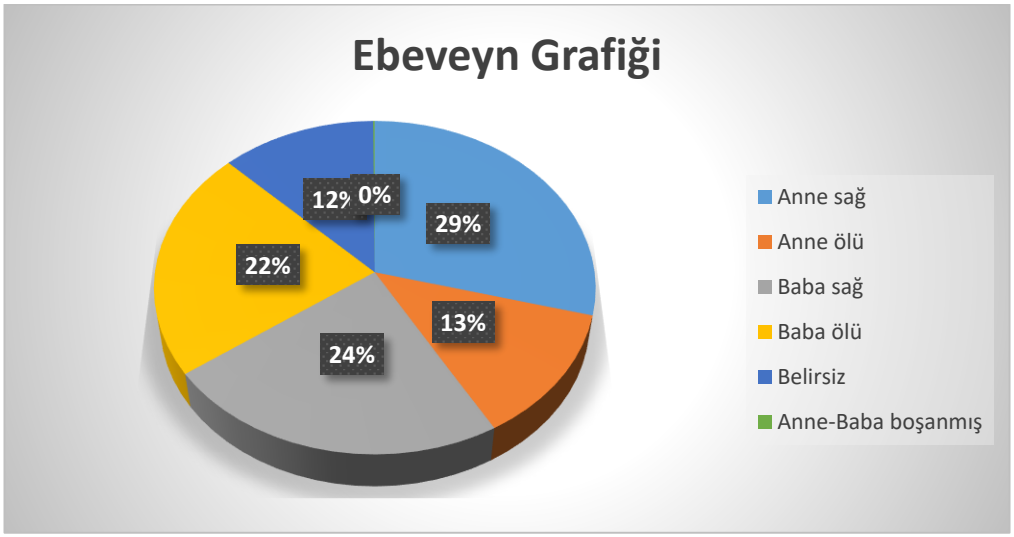

Tablo 3.5. Askerlerin ebeveynlerine ait sağ-ölü, boşanma dağılımları – 1292 (1875)

Anne sağ	243
Anne ölü	105
Baba sağ	196
Baba ölü	186
Belirsiz	104
Anne-baba boşanmış	1

1292(1875) doğumlu olup 1895 senesinde askere alınan Redif defterindeki askerlerin ebeveyn grafiğine bakıldığında 454 askerden annesi sağ (%29) olanların oranının, annesi vefat etmiş (%13) olanlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Babası sağ (%24) olanların oranı da, babası vefat (%22) etmiş olanlara oranla fazla olduğu görülmektedir. Askerlerden anne-babasının boşanmış olanların oranı ise %0'dır.

Şekil 3.2. Askerlerin ebeveynlerine ait sağ-ölü, boşanma oranları – 1292 (1875)

Defterin Sonundaki Yıllık Değerlendirme:

Hassa ordu-yu hümâyuna mensûb Redif birliği Kastamonu kazasının fırkasının üçüncü livasında birinci Kengiri taburu dairesinde efkâfında Kengiri üç kazasıyla İskilip kazası Alagöz karyesinden üç yüz on üç senesine icrâ iradesine hazret-i hilafet penahi olan numero usul-i icrâiyesi ahz-ı asker kanunnâme-yi hümâyun beşinci kazasının yetmiş birinci maddesinde tertip ve beyân olunduğu üzere teşkil iden meclis arznâme mârifetiyle mafsâr mezkûr dâhilinde yedi ve sekiz ve dokuz ve on ve on bir senelerinde İskilip Kazası defterinde mukâyese olan kâffe-i müşkilat-ı askeriye erbâbından mahalle ve karye Dibağlı mahalle celb ile kanunnâme-i hümâyun maddelerinde olduğundan mezkur olan o emr-i aliyyede gösterilen usûl ve riâyete ve kemâl-i ad ve hazretlerine tevfiken mu'âyene ibtidâde tahâkkuk idilmiş olduğu cihetle her birilerine bakan tahâhkuk usûlleri icra ittirilerek hilaf-ı tanzim bir kararın mu'îneden muâf ve müstesna tutulmayarak ve bu belge üç tenzîr olarak kanıtlanmış olan nüfus ve icra defterleri mâiyetiyle tekrar edilüb bâlây-ı hülâsâda gösterildiği cihetle yedi yüz yetmiş iki nefer nüfustan tebliğ olub bunlardan yüz altmış neferi mu'în idilerek asker idilmiş ve 95 neferinde hıfz redifine nakledilmiş ve 500 neferinde muâyenesinden ve esbâb-ı sâire ve lüzumlu kısm-i saniye neferlik kılınmış ve doksan iki tevellüdlü olan 469 neferinin redif neferliğinde bulunmaları cihetle muhtelif komisyon kararıyla ricâ olunmuştur. Asker olan neferi sene-i sabıkalarda gönüllü olarak askerde bulunub sekiz

neferinin dahi seneleri teslim olunmuş mütebâki iki yüz yirmi neferi tertib-i evvel numerosu ve otuz sekiz neferi tertib-i sani numerosu âhzâ iderek asker idilmiş ve yüz otuz sekiz neferin icrâr-ı mezuniyete tefrik kılınmış olmağla merveç mahsûs merkumenin bu zeval üzere numro keşsi icra ettirilmiş ve kaza-i mezkurunun sene-i merkume numerosu ol vechle kemal-i ard ve hitametiyle icrâ ve îfâ idildiğini mübeyyen işbû bir kıt'a-i mûkaatâ Tanzim kılındı. Fi 27 temmuz 313.

3.2. 1294 (1877) Doğumlulara Ait İstatistiksel Bilgiler

1294 (1877) doğumlu olup, 1897 senesinde askere alınanlara ait 34 numaralı defterde toplamda 438 Askerin kaydı bulunmaktadır. Bu askerlerden 56'sı fevt (ölü) olarak kaydedilmiştir. Kayıtlı askerlerin karyelere ve mahallelere göre dağılımı, medeni durumları, sahip oldukları aile adları, Tertib-i evvel, Tertib-i Sânî, Kısm-i evvel ve Kısm-i Sânî de bulunma durumları, anne- baba sağ-ölü, boşanma oranları, meslekleri aşağıda gösterilen tablolarda belirtilmiştir.

1294 (1877) doğumluların kaydedildiği 1897 senesi Redif defterinde askerlerin mahalle ve karyelere göre dağılımına bakıldığında, bu dönem en çok asker çıkaran mahallenin 9 askerle Karataş mahallesi olduğu tespit edilmiştir. Karataş mahallesini 4 asker ile Anuzâ mahallesi takip ederken; Taşmescit, Korgun, Dumlu, Küçükhacıbey, Debbağhane ve Bigay mahalleleri ise 3 asker ile takip etmiştir.

Tablo 3.6. Askerlerin karye ve mahallelere göre dağılımı – 1294 (1877)

Alacamescid	1
Taşmescid	3
Hoca Elvan	1
Hoca İbrahim	2
Karataş Mahallesi	9
Halil Ağa	1
Kayseribey	2
Debbağhane	3
Hoca Bahşayış	1
Mirahur	1

Tablo 3.6. (devam)

Perdedâr	2
Çukur	1
Amarat	1
Yoğurtcu	1
Şıh Osman	2
Yapar	1
Kıbtî	2
Hamidiyye	1
Süleymanlı	1
Küre	1
Boyalıca	2
Tuzlu	2
İnaç	1
Hasakça	1
Dikim	1
Urvay	2
Dut Ağaç	1
Anuzâ	4
Merzi	1
Ahlad	1
Korgun	3
Akcavakıf	1
Aşağı Çavuş	1
Yukarı Çavuş	1
Ayan	1
Yenice	1
Çivi	2
Balıbağı	1
Ovacık	2
Çayır Pınar	1

Tablo 3.6. (devam)

Küçüklü	1
Bayındır	1
Yukarı Alagöz	1
Aşağı Alagöz	1
Göleskayısı	1
Şarklı	1
Kara Şıh	1
Aşağı Pelitözü Mahallesi	1
Yukarı Pelitözü	1
Akviran	1
Tüney	2
Büyükhacıbey	1
Küçükhacıbey	3
Fene	1
Göles	2
Küçükyanlar	1
Hıdırlık	2
Dumlu	3
Saray	1
Seydi	2
Çakmak	1
Gedene	2
Alva	1
Maruf	1
Çukurviran	1
Hacib	2
Yirik	1
Alpsarı	2
Bigay	3
Kayıçivi	1

Tablo 3.6. (devam)

Ildızım	2
Göllüce	1
Şıh Yunus	1
Aktaş	1
Kuyu Pınar	2
Zeki	1
Kızılsin	2
Mesudviran	1
Kisecik	1
Dikenli	2
Şıhlar	1
Bakırzeyve	1
Mudun	1

Askerlerin sahip oldukları aile adlarıyla ilgili oranlara bakıldığında en çok kullanılan aile adlarının; İmamoğlu (8), Yusufoğlu (4), Hacıoğlu (3) ve Cebecioğlu (3) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.7. Askerlerin sahip oldukları aile adları – 1294 (1877)

Kapcıoğlu	Hasır Abidoğlu	Hacı Mehmedoğlu	Niyazi Efendizade
Döndüoğlu	Karlıoğlu	Biraloğlu	Yorganlıoğlu
Demir Hacıoğlu	Kazıcıoğlu	Cin Bekiroğlu	İplioğlu
İmamoğlu	Hacı Şeyhzade	Ömer Çavuşoğlu	Mesirlioğlu
Niksarlıoğlu	Yağlıcalı Bedevioğlu	Bekir Hacıoğlu	Akçı Damadıoğlu
Mahmud Ağaoğlu	Yağlıcı Birunioğlu	Yoğurtçuoğlu	Topluoğlu

Tablo 3.7. (devam)

Durakçıoğlu	Halil İbrahimoğlu	Kara Hasanoğlu	Mescidoğlu
Hazıroğlu	Eminoğlu	Hacı Ketunoğlu	İsimoğlu
Üç Karamanoğlu	Sıraçzade	Aşçıoğlu	Hacı Bayramoğlu
Emir Mehmedoğlu	Kebir Alioğlu	Gaffuroğlu	Kalfaoğlu
Hatib Emir Hüseyinoğlu	Karacaviranlı oğlu	Ördekzade	Çankıroğlu
Kethüdaoğlu	Mermeroğlu	Koçhisarlıoğlu	Yağlıoğlu
…..Hocaoğlu	Çakıl Kemaloğlu	Sofrazade	Yusufoğlu
Cübbe Hacıoğlu	Karaoğlu	Avcıbabaoğlu	Kara Dillioğlu
Sıraçzade	Hirfanoğlu	Ildızımlıoğlu	Civanoğlu
Sılacı hüseyin-dedeoğlu	Abdioğlu	Taburcu Ömeroğlu	Falcıoğlu
Çakıroğlu	Künyelioğlu	Çimenoğlu	Yanıbaşoğlu
İsfendiyarzade	Kalenderoğlu	Karahanoğlu	Hasanoğlu
İbrahim Çavuşoğlu	Özenlioğlu	Kavakçıoğlu	Zebiloğu
Bakalıoğlu	Kul Ahmedoğlu	Bal Tutakoğlu	Bekir Hüseyinoğlu
Büyük Hakkıoğlu	Hacı Şeyhzade	Küçüklüoğlu	Sipahioğlu
Küreoğlu	Elmalızade	Acemderviş Ahmetoğlu	Dulker Mehmedoğlu?
Şeyhzade	Kayıncızade	Çatkın Kasımoğlu	Aynoğlu

Tablo 3.7. (devam)

Karpuzcuoğlu	Duruncu Hafızoğlu	Çatıkkaşoğlu	Kopçalıoğlu
Devkuloğlu	Alagözlüoğlu	Derellioğlu	Çolak Hacı Alioğlu
Sıraç Ömeroğlu	Hakkızade	Saciboğlu	Deligözoğlu
Koçhisarlıoğlu	Amaratoğlu	Kevseroğlu	Durunoğlu
Şeyh Hüseyinoğlu	Hattıkebiroğlu	Dertlioğlu	Çorbacıoğlu
Öküzoğlu	Bedir Özneroğlu	Habusoğlu	Mertezoğlu
Tavukçuoğlu	Çavuşkaraoğlu	Mehmed Bekirzade	Haliloğlu
Sabacıoğlu	Çam Ahmedzade	Musallaoğlu	Hacı Alioğlu
Çerkes Sabrioğlu	Esirlioğlu	Kazızade	Nehnuzluoğlu
Solakoğlu	Hakkıoğlu	Ak Hasanoğlu	Bekiroğlu
Çukadaroğlu	Vergi Memuruoğlu	Kamaçıklıoğlu	Kara Hafızoğlu
Edirnelioğlu	Akdağlıoğlu	Azahoğlu	Çavışlıoğlu
Hasır Abbasoğlu	Arhoğlu	Camgözoğlu	Uzun Osmanoğlu
Kadıoğlu	Akgüloğlu	Satılmışoğlu	Hıyarcıoğlu
Kazcıoğlu	Piyadeoğlu	Alagözoğlu	Paşa Mehmedoğlu
Kara Abdioğlu	Güldemoğlu	Kara Ahmedoğlu	Karacaoğlu
Zevzeoğlu	Muhtaroğlu	Küçükoğlu	Halilbeyoğlu
Çiloğlu	Tahiroğlu	Sarıkanarya oğlu	İsmimoğlu

Tablo 3.7. (devam)

Sakuroğlu?	Tan Ahmedoğlu	Uzun Ahmedoğlu	Caneroğlu
Kösiroğlu	Paşaoğlu	Kara Ömeroğlu	Gökgözoğlu
Devecioğlu	Mollaoğlu	Cancıoğlu	Deli Oğlanoğlu
Çaylakoğlu	Kazanoğlu	Güloğlu	Mehmed Ağaoğlu
Yavanoğlu	Yükoğlu	Şeyhoğlu	Şatıroğlu
Abbasoğlu	Baloğlu	Kemal Şakiroğlu	Sarı İmamoğlu
Ayrancıoğlu	Burburoğlu	Sabuncuoğlu	İstanbulluoğlu
Sılaoğlu	Köy Ağasıoğlu	Kazlıoğlu	İçoğlu
Mahmudoğlu	Piyade Alioğlu	Balı Kebeşoğlu	Gökgözoğlu
Amiroğlu	Hatiboğlu	Selamusoğlu	Odabaşoğlu
Medaroğlu	Kocaoğlu	Takaid Yüzbaşının Biraderzadesi	……..oğlu
Musaoğlu	Mersinoğlu	Takaid Yüzbaşının Diğer oğlu	Kazcıoğlu Torunu
Kulpluoğlu	Gölaslı Sela Mehmedoğlu	Cemetoğlu	Çavuşoğlu
Keleşoğlu	Ciridoğlu	Bollukoğlu	Madenoğlu
Güllüoğlu	Kara Alioğlu	Büyükhacoğlu	Kazcıoğlu
Tokadlıoğlu	Şabanoğlu	Karagözoğlu	Sivrioğlu
Abdullah beyoğlu	Sivrioğlu	Karahaliloğlu	Tokmakoğlu
Hacıoğlu	Hacı Kerimoğlu	Kara Çapakoğlu	Berberoğlu
Ganioğlu	Kamçıoğlu	Arıcıoğlu	Emiroğlu
Aycıoğlu	Abdülkerimoğlu	Kamacı Oğlanoğlu	Osmanoğlu
Kara Oğlanoğlu	Müezzinoğlu	Cızıdoğlu	Deli Emiroğlu

Tablo 3.7. (devam)

Uzunoğlu	Koçumoğlu	Sabunoğlu	Halil Efendioğlu
Köroğlu	Kargızoğlu	Sarıoğlu	Kemaloğlu
Uzun Alioğlu	Binbaşıoğlu	Emir Hasanoğlu	Kubbe Alioğlu
Akbıyıkoğlu	Kör Haliloğlu	Kazıoğlu	Abdülhafızoğlu
Çobanoğlu	Kör İbrahimoğlu	Salcıoğlu	Dilsizoğlu Karındaşıoğlu
Kıvrakoğlu	Bozoğlu	Küçük Hacıoğlu	Hacı Mustafaoğlu
Deli Ahmedoğlu	Cimidoğlu	Babcıhacıoğlu	Mucuroğlu Torunu
Tataroğlu	Karayışoğlu	Elli Takozoğlu	Mersin Haliloğlu
Keloğlanoğlu	Yakupoğlu	Körünoğlu	Araboğlu
Gödek Osmanoğlu	Cin Alioğlu	Kapusuzoğlu	Mahmudoğlu
Çaylakoğlu	Ağuzoğlu	Karal Alioğlu	Emir Alioğlu
Ekicioğlu	Kefioğlu	Topal Ahmedoğlu	Koç Ömeroğlu
Tan Ahmeoğlu	Azmanlıoğlu	Gümüşoğlu	Dervişoğlu
Hacı Ahmedoğlu	Duralioğlu	Kara Mehmedoğlu	Kadıoğlu
Gülşahoğlu	Karabaloğlu	Samanoğlu	Zekioğlu
İsmailoğlu	Kalenderoğlu	Kel Ahmedoğlu	Aktaşoğlu
Muşoğlu	Bacaksızoğlu	Habarcıoğlu	Ömeroğlu
Akçeoğlu	Cebiroğlu	Canezoğlu	Dalkoçoğlu
Kadiroğlu	Bucaoğlu	Salihoğlu	İplikçioğlu
Zenbeklioğlu	Tamircioğlu	Abazaoğlu	Kör Hüseyinoğlu
Medehadoğlu	Kara Mustafaoğlu	Temennioğlu	Çolakoğlu

Tablo 3.7. (devam)

Seylanoğlu	Ustaoğlu	Mahsanoğlu	Cebecioğlu
Rahimoğlu	Boduroğlu	Çubukoğlu	Kavakoğlu
Hevreoğlu	Arabacıoğlu	Acemoğlu	Zabıdoğlu
Bilaloğlu	Toplu Mustafaoğlu	Çayıroğlu	Hacı Hasanoğlu
Kara Ahmedoğlu	Mazlumoğlu	Mehmed Kahyaoğlu	Erenezlioğlu
Hacı İbrahimoğlu	Gabahzade	Ankaralı Kara Hocaoğlu	Binbaşı Behçet-bey bin Hasan
Küçükoğlu	Hidayetoğlu	Ödoğlu	

34 numaralı defterde bulunan askerlerin medeni durumlarıyla ilgili verilerde, kayıtlı olan 438 askerden, 150'si evli, 208'i bekârdır. Bu dönemdeki oranlara bakıldığında 20 yaşında evli olanların oranının bekâr olanlardan az olduğu görülmektedir.

Tablo 3.8. Askerlerin medeni durumları – 1294 (1877)

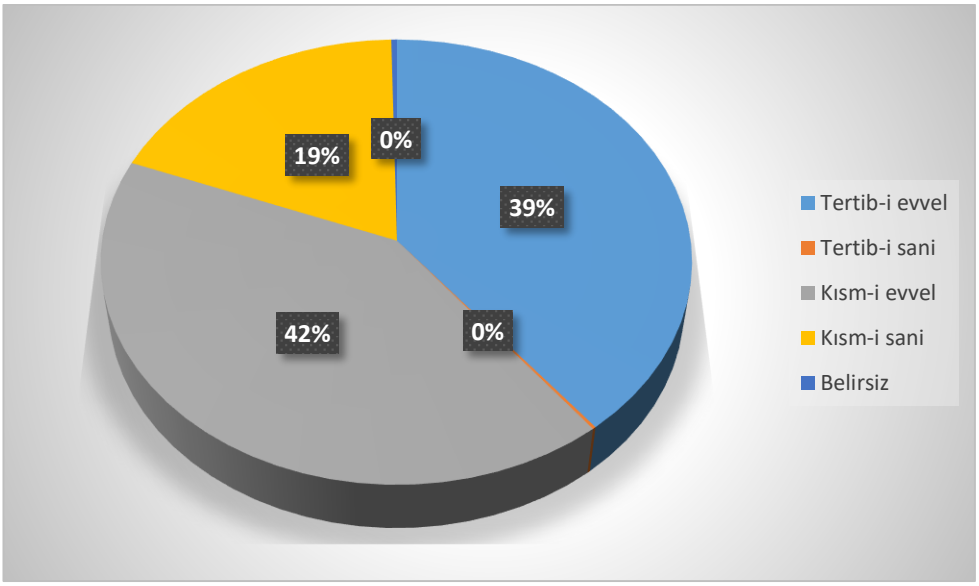
Evli (Müte'ehhil)	150
Bekâr (Mücerred)	208
Belirsiz	24
Toplam	382

Burada çıkarılan istatiksel veriler ve oranlarla askerlik vazifesi verilen Kısm-i evvel (246%42), Tertîb-i evvel (233%39) fertlerinin askerlik vazifesi verilmeyen Kısmi Sânî (111%19) fertlerine oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.9. Askerlerin tertîb-i evvel/tertîb-i sânî olarak dağılımları – 1294 (1877)

Tertîb-i evvel	233
Tertîb-i sânî	1
Kısm-i evvel	246
Kısm-i sânî	111
Belirsiz	2

Şekil 3.3. Askerlerin tertîb-i evvel/tertîb-i sânî ve kısm-i evvel/kısm-i sânî oranları -1294 (1877)

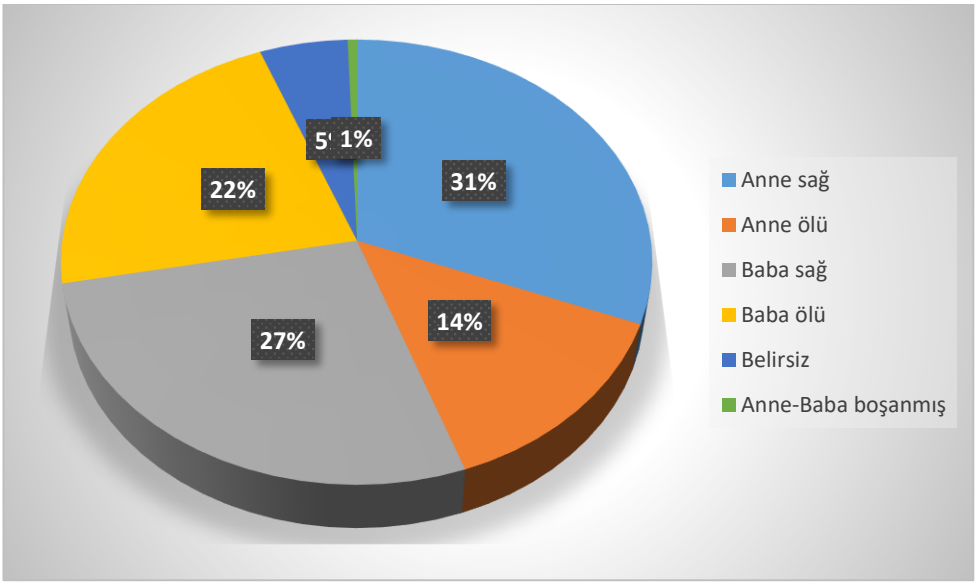

Tablo 3.10. Askerlerin ebeveynlerine ait sağ-ölü, boşanma dağılımları – 1294 (1877)

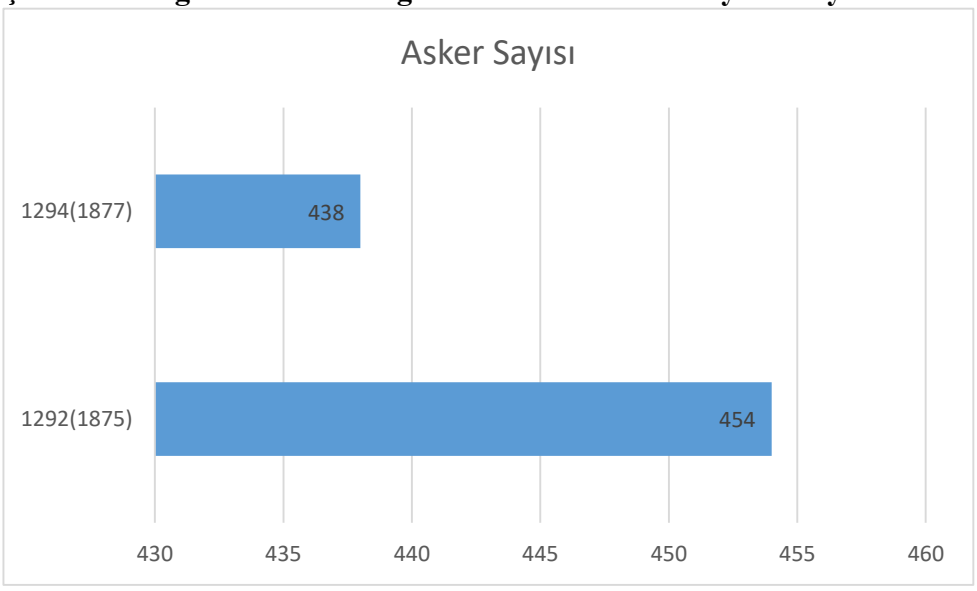
Anne sağ	223
Anne ölü	98
Baba sağ	197
Baba ölü	160
Belirsiz	38
Anne-baba boşanmış	4

1294 (1877) doğumlu olup 1897 senesinde askere alınan Redif defterindeki askerlerin ebeveyn grafiğine bakıldığında, 438 askerden annesi sağ (223%31) olanların oranının, annesi vefat (98%14) etmiş olanlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Babası sağ (197%27) olanların oranı da, babası vefat (169%22) etmiş olanlara oranla fazladır. Askerlerden anne-babası boşanmış olanların oranı ise %1'dir.

Şekil 3.4. Askerlerin ebeveynlerine ait sağ-ölü, boşanma oranları – 1294 (1877)

Şekil 3.5. Doğum tarihlerine göre askere alınanların yıllık sayısı

Defterin sonundaki yıllık değerlendirme:

Hassa ordu-yu hümâyun redifi altıncı Kengiri alayının birinci taburunun dairesinde vâkâ-i kazası nefsi Kengiri ve İskilip ve yine Alagöz karyesinin üç yüz on yedisine mevkûf İradesine hazret-i hilâfet penâhi muhtezây-ı münifine olan numro âhz-ı askeri kânunnâme hümâyunu beşinci fezlekesiyle mezkur maddesinde teyşiri ve beyân olunduğu üzere teşekkül iden meclis-i icâzetnâmenin mârifetiyle kazay-ı mezkur dâhilinde mûkaatâ doksan seksen dokuz doksan doksan iki doksan üç doksan dört

numrolarıyla nüfus-u zimnetlerinde mukâyyer olan kâffe-yi mükellifiyet-i askeriye-yi mahalle ve karye bab-ı celb Kânunnâme-i hümâyunda luzuma ol babda şerf-i adl olan evâmir-i aliyede gösterilen usûl ve kâideye biâyet ve kemâl-i ard haftasıyla İcrâ ettirilerek hilâf-ı mizân bir kerelik mukâyeneden muârif ve müstesna tutulmayarak ve bu bâbda ihraç nefs-i husus konulu olan nüfus ve redif defterleriyle mukabele ve taasirât idilüb bâlâ-yı hülâsada gösterildiği üzere tevellüdat-ı atikten yüz otuz nefer-i mu'in payda idilerek asker idildiği ve yüz otuz bir neferin dahi muâyene bâbında kaldıklarından dolayı sefere redif-i nakl idildiğinden ve beş yüz otuz iki neferin dahi mârifetiyle ve esbab-ı mezuniyetinden nâşi kısm-i sânîye teşvik kılınmış ve doksan dört tevellüdlü dört yüz otuz dokuz neferden iki yüz kırk altı nefer kısm-i evvele tevfik kılınmış ve yüz on dört nefer kısm-i sânî dört neferin heyet-i vukûda senelere taksîm idilmiş ve evvelce dahi üç nefer gönüllü olarak arznâme ifâ-yı hüsnü hıdmet itmekte oldukları tahkik edilmiş ve bir nefer senenin iktizâfınca zafer-i müstefsim nâkl olunduğuna diğer bir neferde yedindeki teskire-yi mucebince sülk-ü askeriyeden ihrâç olunmuş ve dört neferin dahi mektubiyet ve celblerinden dolayı meclis-i idare-i liva kuralarıyla zâhiren asker idilmiş olduğuna binâen ve bervech mâruz ve merkumunun berminbâr istizâya numro kethüdası icrâ idilmiş ve kaza-ı mezkûrun sene-i merkum lüzûmu ol vechle ve kemâl-i ard ve hakkaniyetiyle icrâ ve îfâ idildiğine mübeyyin işbû bir kıt'a mazbatamız bittânzim tahriren takdim kılındı ol vechle efendim. 11 mayıs 315

4. SONUÇ

Kuruluşundan yıkılışına değin Osmanlı Devleti askeri teşkilatına önem veren bir devlet olmuştur. Devletin kuruluş yıllarında gönüllülük esasına dayanan askeri yapı; zamanla jeopolitik konumunun güçlenmesi, diğer devlet ve beyliklerden kültürel etkileşimi, yeni fetihler ile coğrafyasının büyümesi ve ideoloji olarak kendini geliştirmesiyle sürekli değişime uğramıştır. Özellikle yeni yerlerin Osmanlı topraklarına katılmasıyla asker ihtiyacı artmış ve buna binaen uzun yıllar Osmanlı ordusunda hizmet edecek Yeniçeri adıyla orduya asker takviyesi yapılmıştır. Zamanla eldeki mevcut askeri teknik ve taktiklerin yetersizliği nedeniyle orduda modernleşmeye gidilmiştir.

Avrupalı General Claude Alexandre Comte De Bonneval tarafından düzenlenen Humbaracı Ocağı ile Osmanlı, askeri alanda Avrupai tarzdaki ilk yenilik hareketini başlatmıştır. III. Selim'in Nizam-ı Cedid ıslahatı ile Osmanlı, modern ordu kavramını ihtiva etmiştir. Fakat yaşanılan olumsuzluklar nedeniyle Nizam-ı Cedid'ten beklenilen başarı sağlanamamıştır. Bu olumsuzlukların başrolünde Yeniçeriler olmuştur. Osmanlı ilk zamanlarda Yeniçerilerin başarılarıyla oldukça devlet olarak güzel sonuçlar elde etmişti fakat daha sonraları Yeniçeri Ocağı'nda usûl dışı ocağa asker alma, devlete itaatsizlik, isyan etmek ve "devlet ocak içindir" anlayışının hâkim olmasıyla askeri yapıda sancılar başlamıştır.

Kuruluşunda askeri başarıların temelini oluşturan Yeniçeriler, devletle ters düşmüş, yapılan askeri reformların karşısında büyük bir engel oluşturmuştur. Bu engeli ortadan kaldırmadan hiçbir yeniliğin yapılamayacağı kanısına varan II. Mahmut, 1826'da Yeniçeri Ocağı'nı kaldırarak söz gelişi Osmanlı Devleti'nin kangrenli kolunu kesmiştir. Osmanlı Tarihi'nde bu olaya Vakay-ı Hayriye (Hayırlı Vaka) olarak adlandırılmıştır. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla ortaya çıkan askeri boşluklar doldurulmaya çalışılarak Asakir-i Mansure-i Muhammediye adıyla yeni ordu oluşturulmuştur. Fakat yerli yersiz eli silah tutan herkesin asker yapılması, Osmanlı Devleti'nin başarısızlığına neden olmuştur. Özellikle 1828-1829 Osmanlı –Rus savaşında ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın ordusuyla girişilen mücadeledeki yenilgiler Osmanlı'yı oldukça güçsüz düşürmüştür. Aynı zamanda birçok ergin

insanın uzun süre kışlalarda tutulması devletin zirai ve ticari dengesini bozduğu için Osmanlı ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. Tüm bu aksaklıkların önüne geçebilmek için 1834'te Redif Askeri Teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilatta kura usulünün kullanılmasıyla Osmanlı ordusu düzene oturtulmuştur. Redif Teşkilatı'nın kurulmasıyla ordunun işleyişi seyrinde devam ettiği gibi aynı zamanda birçok askerin silahaltında tutulmayarak günlük hayatındaki işlerini de yapabilmesi, devletin ekonomik yükünü hafifletmiştir.

Milli Savunma Bakanlığı Arşivi'nden edinilen bilgiler neticesinde, kuruluşundan kaldırılışına kadar ülke genelinde tutulan Redif Defterlerinin sayısına dair tasnifleri tamamlanmaması dolayısıyla bilgi verilememiştir. Fakat Çankırı Belediyesi Dr. Rıfkı Kamil Urga Araştırma Merkezi Arşivi'nde Çankırı'ya ait Redif Defterlerinin sayılarına ulaşılmıştır. Edinilen bilgilere göre 1800'den 1968 yılına kadar toplamda 90 adet asker defteri kaydedilmiştir. Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi olarak da 2 adet deftere ulaşılmıştır. Defterlerde askerlerin altı yıllık süreçlerinde; doğum tarihlerine, ismi, şöhreti ve künyesine, hane numarasına, sanatına, bağlı bulundukları sancak, nahiye, mahalle ve karyelere, medeni durumlarına, ailelerine ait bilgilere ve asker edilme ya da edilememe sebeplerine dair bilgiler verilmiştir.

Çankırı sancağı İskilip Kazası Alagöz Karyesi 1292 ve 1294 doğumlu askerlere ait redif defterlerini incelediğimizde; 1292 (1875) doğumluların defter kaydında 454; 1294 (1877) doğumluların defter kaydında ise 438 asker olmak üzere toplamda 892 askerin kaydı tespit edilmiştir. Gayri müslimlerin Osmanlı ordusunda bulunması 1909 yılından sonraya tekabül ettiği için yapılan incelemelerde her iki defterde de gayri Müslim askere rastlanmamıştır. 28 numaralı defterde (1292 doğumlu): 37, 34 numaralı defterde (1294 doğumlu): 56 olmak üzere toplamda 93 asker fevt (ölü) olarak kaydedilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda 28 numaralı defterde asker edilmede herhangi bir engel olmayıp doğrudan silahaltına alınan Kısm-i evvel'de 259, Tertîb-i evvel'de 208 olarak tespit edilmiştir. Evinde eşine, annesine ve küçük kardeşlerine kendisinden başka bakacak birinin olmamasından dolayı, hanesine kendisi bakmakla yükümlü olan ve bu sebeple askerlik vazifesinden muaf tutulan yahut sağlık sorunları nedeniyle askerlikten sorumlu tutulmayan veya kardeş(ler)inin nizamiyede olması nedeniyle askerliği ertelenen Kısm-i sânî fertlerinin sayısal oranı 131 olarak

belirlenmiştir. Söz konusu defterde Tertîb-i evvel, Tertîb-i sânî ve Kısm-i evvel, Kısm-i sânî olarak belirtilmeyen 8 tane asker kaydı vardır. 34 numaralı defterde ise; Kısm-i evvelde 246, Tertîb-i evvelde 233, Kısm-i sânî 111, belirsiz olarak 2, gönüllü olarak da 1 asker kaydedilmiştir.

Yapılan incelemeler doğrultusunda elde edilen veriler karşılaştırıldığında 28 numaralı defterdeki asker sayısının 34 numaralı deftere göre sayıca üstün olduğu tespit edilmiştir. Askerlerin vefat sayılarına bakıldığında 34 numaralı defterde 28 numaralı deftere göre daha fazla ölüm mevcuttur. Elde edilen veriler neticesinde askerlerin medeni durumlarına ilişkin sayısal verilere ulaşılmıştır. 28 numaralı 1292 doğumluların redif defterindeki askerlerin medeni durumları incelendiğinde 160 müte'ehhil (evli), 222 mücerrde (bekâr), 35 belirsiz sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum 34 numaralı 1294 doğumluların redif defterinde ise; 150 müte'ehhil (evli), 208 mücerred (bekâr), 24 belirsiz olarak kaydedilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda iki defterde de bekâr askerlerin evli olanlara nazaran üstün durumda olduğu görülmektedir.Kayıtlı olan askerlerden 28 numaralı defterde medeni durumu belirtilmeyen asker sayısı 34 numaralı deftere göre daha fazladır. Her iki defterde de kaydı tutulan askerlerin bağlı bulundukları mahalle isimlerinde eksiklikler vardır. Defterlerde askerlerin meslekleri ise genel anlamda belirtilmemiştir. 28 numaralı defterde "talebe" dışında bir meslek belirtilmemekle birlikte, sadece tablonun sanatı bölümünde 4, cümle içinde geçen 10 "talebe" nitelendirmesi olduğu sonucuna varılmıştır. 34 numaralı defterde bu durum incelendiğinde; 26 talebe, 1 tabib asker, 3 asker talebe sonucu ile karşılaşılmıştır. Defterlerde askerlerin ailelerine dair bilgiler de incelenmiştir. 28 numaralı defterde asker ebeveynlerinin sağ-fevt (ölü) verilerine bakıldığında peder (baba) in 186 fevt, 196 sağ oranı ile karşılaşılmıştır. Bu durum mader (anne) de ise; 105 fevt, 243 sağ olarak kaydedilmiştir. Belirsiz ebeveyn sayısı 104'tür. Söz konusu defterde 1 ebeveynin mutallaka (boşanmış) kaydına ulaşılmıştır. 34 numaralı defterin ebeveyn verilerine baktığımızda peder; 160 fevt, 197 sağ olarak kayıtlara geçilmiştir. Mader; 98 fevt, 223 sağ şeklinde bir sonuca varılmıştır. Belirsiz ebeveyn sayısı 38'dir. Söz konusu defterde, 28 numaralı defterin aksine 4 mutallaka (boşanmış) kaydı ile karşılaşılmıştır. Her iki deftere de bakıldığında annelerin hayatta olma durumu babalara oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ebeveyn konusunda iki defter arasında mukayese yapacak olursak; 28 numaralı defterdeki askerlerin

annelerinin sağ olması durumu, 34 numaralı deftere göre daha fazladır. Fakat babaların sağ olması durumlarına bakıldığında 34 numaralı defter bir sayı farkla 28 numaralı defterden öndedir. Aynı üstünlük annenin ölü sayısında da geçerlidir. Babaların ölü olması durumu ise 28 numaralı defterde, 34 numaralı deftere oranla daha fazladır. Defterlerde asker ebeveynlerinin belirsizlik durumlarına bakıldığında; 28 numaralı defter, 34 numaralı deftere oranla yüksektir. İncelemenin devamında anne-babası boşanmış asker sayısı 28 numaralı defterde 1 olarak karşımıza çıkarken, 34 numaralı defterde bu rakam 4'e yükselmiştir. Aynı zamanda eşleri vefat eden annelerin ikinci bir aile birliği oluşturmaları da defterlerde verilen bilgiler arasındadır. Defterlerde genellikle erkek kardeşlerin sayıları ve isimleri verilmiş olup, aynı ailede yaşayan; teyze, hala, dayı, amca gibi ikinci dereceden akrabaların da mevcudiyetlerine rastlanmıştır. Kız kardeşlerin isimleri defterlerde yer almadığı için askerlerin toplam kardeş sayıları hakkında bilgi verilememektedir.

28 ve 34 numaralı defterler incelenerek elde edilen istatiksel sonuçlar ile defter sonunda yapılan yıllık değerlendirme oranları arasında tutarsızlıklar olduğu titizlikle yapılan çalışma sonucunda tespit edilmiştir. Bu tutarsızlıkların nedeni, kayıtları yazmakla mükellef olan kâtiplerin hatasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca kâtip değişiklilerinin defter üzerinde adaptasyon sorunlarına yol açtığı, yazının bozulmasından ve bazı bölümlerin boş bırakılmasından anlaşılmıştır.
Yapılan incelemeler ve istatistikler sonucunda, Çankırı Sancağı İskilip Kazası Alagöz karyesi 1292(1875)-1294(1877) doğumluların redif defterlerine kayıtlı olan askerlerin, askerlik ve sosyal durumlarına dair veri ve değerlendirmeler çalışmada sunulmuştur.

SÖZLÜK

Berhayat: Hayatta olan, yaşayan.

Esnân: Askerlik çağı

Fazladan asker: Kısm-i sâniden asker olan kişiler için kullanılan tabirdir.

Fevt: Ölüm, ölme, vefat etme durumu.

Harem: Zevce, Eş.

Hemşire: Kız kardeş.

Karye: Köy.

Kısm-i evvel: Evinde eşine, annesine veya küçük kardeşlerine bakacak kendisinden başka sağlıklı bir erkek fert bulunup, Redif askeri birliklerinde askerlik görevi alan kimseler için kullanılan bir tabirdir.

Kısm-i sânî: Evinde eşine, annesine veya küçük kardeşlerine bakacak kendisinden başka sağlıklı bir erkek fert bulunmayıp, onlara bakmakla yükümlü olan ve bu sebep dolayısıyla Redif askeri birliklerinde askerlik görevine alınmayan kimseler için kullanılan bir tabirdir.

Kur'a: 20 yaşını dolduran genç erkeklerin asker olmak için birkaç sene sıra ile çektikleri kapalı kâğıt- ki içi beyaz olursa o sene kurtulur ve 'k' harfi yazılı olursa askere alınır-

Ma'lûl: Hasta, sakat, kötürüm.

Mâder: Anne, valide.

Mu'în: Yardım eden.

Mutallaka: Ayrılmış, boşanmış.

Mücerred: Bekâr, evlenmemiş olan.

Müte'ehhil: Evlenmiş, evli olan.

Nizâmiye: Askeriye dairesi.

Tebdîl-i Hevâ: Sağlık için gerekli görülmesi üzerine, havası daha iyi bir yere gitmek için yapılan mekân değişikliğidir.

Te'hîr: Geciktirme, erteleme.

Tertîb-i evvel: Kısm-i evvelde bulunan kişilerden asker edilmek için talep edilen numaraya kadar kur'a usulüyle numara çeken ve direkt silahaltına alınan kimselere denilen tabirdir.

Tertîb-i sânî: Kısm-i evvelde bulunan kişilerden talep edilen numaraya kadar olandan sonraki numaraları çeken ve Tertib-i evvel'de oluşacak eksiklikleri tamamlamak üzere memleketleri civarında bulunan piyade taburlarında 6 ay eğitim gördükten sonra evlerinde tutulan kimselerdir.

Tevellüd: Doğma, dünyaya gelme.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları

Çankırı Belediyesi Dr. Rıfkı Kamil Urga Çankırı Araştırmaları Merkezi Arşivi
Çankırı Kazası İskilip-Alagöz Karyesi 1292 Doğumluların Redif Defteri, Defter No: 28, S.s: 49.

Çankırı Kazası İskilip-Alagöz Karyesi 1294 Doğumluların Redif Defteri, Defter No:34, S.s: 72.

İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)
On Altıncı Kastamonu Vilâyeti Sâlnâmesinde Çankırı (Kengırı) Sancağı Hicri 1310 (1892), s.550.

2. Araştırma Eserleri

A. Kitaplar

ÇADIRCI Musa, *Tanzimat Sürecinde Türkiye Askerlik*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2008.

GÖKOĞLU Ahmet, *Paflagonya*, Doğrusöz Matbaası, Kastamonu, 1952.

HALAÇOĞLU Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.

HAYTA Necdet, *Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri*, Gazi Kitabevi Yayınları, Ankara, 2012.

İNALCIK Halil, *Devlet-i Aliyye*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012.

KANKAL Ahmet, *XVI. Yüzyılda Çankırı*, Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları, Çankırı, 2011.

KARAL Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1947.

KÜTÜKOĞLU Mübühat S., *Tarih Araştırmalarında Usûl*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

ÖZTUNA Yılmaz, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1994.

PURGSTALL Baron Joseph Von Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 2010.

SAMİ Şemseddin, *Kamus-ı Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2010.

SEZEN Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2006.

SHAW Standford J., *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, Cilt 1, (Çev: Mehmet Harmancı), E Yayınları, İstanbul, 1982.

SHAW Standford J.- Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, Cilt 2, (Çev: Mehmet Harmancı), E Yayınları, İstanbul, 1983.

TURAN Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2012.

UYAR Mesut, *Osmanlı Askeri Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014.

UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1982.

YAZICI Nesimi, *İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2015.

YILDIZ Gültekin, *Neferin Adı Yok: Zorunlu Askerliğe Geçiş Sürecinde Osmanlı Devleti'nde Siyaset, Ordu ve Toplum (1826-1839)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009.

B. Makaleler ve İnternet Kaynakları

AKDAĞ Mustafa, "Yeniçeri Ocak Nizamının Bozuluşu", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 3 (1947), e-ISSN 2459-0150.

BEYDİLLİ Kemal, *"Yeniçeri"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 43, İstanbul, 2013.

ÇADIRCI Musa, *"Tanzimat Öncesi Düzenlemeler",* Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 13, Ankara, 2002.

ÇAKALOĞLU Cengiz, "Yemen İsyanı ve Trabzon Redif Taburu (1905-1906)", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (1), 99-122 http://dergipark.org.tr/ataunisosbil/issue/2819/37986 (Erişim Tarihi: 04.06.2019)

ERTÜRK M., YAZICI H., BAŞIBÜYÜK A., "İskilip İlçesinin Demografik Özellikleri" *Doğu Coğrafya Dergisi*, [S.I.], v.6,n.4,Sep. 2011.ISSN 1302-7956.

KAÇAR Mustafa, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Askeri Sahada Yenileşme Döneminin Başlangıcı", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1995.

KARA Hidayet, "Osmanlı Redif Teşkilatında Talim:1909 Tarihli Talimname Örneği", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Sayı: XXXIV, 2018.

KÜTÜKOĞLU Mübühat S., "Sultan II. Mahmut Devri Yedek Ordusu Redif-i Asakir-i Mansure", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, Sayı 12, İstanbul, 1982.

KÜTÜKOĞLU Mübühat S., "Redif Kıyafetlerinin Maliyetine Dair", *İktisat Fakültesi Mecmuası 41, 2011.* http://dergipark.gov.tr/iuifm/issue/832/9117 (Erişim Tarihi: 07.01.2019)

Meclisi Mebusan İ: 74, 5 Nisan 1326, C. 1, s. 182. https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MECMEB/mmbd01ic02c004/ink074/mmbd01ic02c004ink0740182.pdf (Erişim Tarihi: 15.06.2019)

Meclisi Mebusan İ: 6, 12 Teşrinievvel 1327 (1911) C. 2, s. 119. https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MECMEB/mmbd01ic04c001/ink006/mmbd01ic04c001ink0060119.pdf (Erişim Tarihi: 15.06.2019)

ÖZCAN Abdulkadir, *"Redif"*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 34, İstanbul, 2007. http://dergiler.Ankara.edu.tr/dergiler/18/27/168.pdf (Erişim Tarihi:12.06.2019)

POLAT Hasan Ali, "Lale Devri'nden Cihan Harbine Giden Süreçte Osmanlı'daki Askeri Islahatlara Bir Bakış", 2011. https://works.bepress.com/hasanali_polat/17/ (Erişim Tarihi: 07.11.2018)

TEKELİ Sadık, *"II. Abdülhamit Dönemi Askeri Kıyafetleri"*, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 15, Ankara, 2002.

TERZİ Arzu T., *"Osmanlı Hazineleri"*, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 10, Ankara, 2002.

C. Tezler

AYIN Faruk, *Tanzimat Fermanının İlanından Sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda Uygulanan Askeralma Usulleri (1839-1914),* Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1989, 85 s.

BOLAT Cahide, *Redif Askeri Teşkilatı (1834-1876),* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2000, 124 s.

CENGİZ Özlem, *1833 Numaralı Çankırı Nüfus Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi,* Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı, 2018, 414 s.

ÇÖKLÜ Şenol, *I. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Asker Alma (Ahz-ı Asker) Usulleri*, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2010, 230 s.

ILIK Muhsin, *Temettuat Defterlerine Göre İskilip'in Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2011, 136 s.

KÜÇÜK Betül, *Tuht Nahiyesi Redif Defterleri Transkripsiyon ve Değerlendirme (1906-1912),* Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı, 2017, 158 s.

ÖZGEN Muhammet Mithat, *Osmanlı Devleti Ordu Sisteminde Redif Teşkilatı ve II. Abdülhamit Dönemi Redif Binaları*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2013, 285

EKLER

EK-1:

28 Numaralı Defterin Örnek Transkribi

Defter-i Kura-i Meşrû'iye												
Bâ İtibar Sene							Elli Sene					
Esnan'ı Askeriyede Bulunanlar Hakkında Olunacak Kur'a Mu'amelâtı												
Sanatı	Mevlûdi	İsmi ve Şöhreti ve Künyesi	Numarası	Hanesi	Karyesi ve Mahallesi	Nahiyesi	Kazası	Sancağı	Adedi umumi esnan	Birinci Senesi	İkinci Senesi	Üçüncü Senesi	Dördüncü Senesi	Beşinci Senesi	Altıncı Senesi	Mülâhazât
	1292	Salihoğlu İsmail bin Mehmed	1	20	Alaca mescid mahallesi			Kengiri	1	Mücerred pederi fevt validesi sağ evveli biraderi Ömer 15 mu'în olan tertîb-i evvel 125						Der aliyyede zeytun burnunda ilm

2					22	2	Gafîloğlu İsmail bin Abdullah	1292		Tertîb-i evvel 20 mücerred pederi 52 mu'în Hüseyin validesi ber-hayat kısm-i evvel						
3					50	2	Ciridoğlu Ahmed bin Mehmed Ağa	1292		Mücerred pederi fevt sânîsinde dul validesiyle dul hemşiresine Mu'în kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Hemşiresi arıza dul validesi…. Kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

4					51	3	Köpürlüoğlu Mehmed bin İsmail	1292		Müte'ehhil pederi maderi fevt biraderi var ise de hissesine mu’în olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif
5					57	4	Sürammanoğlu Mehmed bin Şaban	1292		Müte'ehhil pederi fevt validesine biraderi İsmail var ise de mu’în olmak üzere	Kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

6					60	2	İzmirlioğlu Ahmed bin Mustafa	1292		Tertîb-i evvel 64 mücerred pederi fevt ana bir biraderi Mehmed 35 baba rahtesi var ise de teyzesi nezdinde bulunan 19 Temmuz sene 310 tarihlü telgrafname mirsi mucibince						
7					97	4	Handırlıoğlu Ali bin Osman	1292								Fevt 24 Teşrin-i sânî 312

8					97	11	Yeni Kadir bin Mustafa	1292		Mücerred pederi fevt valide ber-hayat biraderi Abdullah on senesi tecavüz-ü hayat ? Meçhul olduğuna muhtarları ? diğer bir olmadığına dul validesine mu’în olunmak üzere kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif
9					133	3	Duruncuoğlu Osman bin Ahmed	1292		Müte'ehhil pederi maderi fevt biraderi Himmet var ise de Hissesine mu’în olmak üzere kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

10					139	11	Hızıroğlu İbrahim bin Mehmed	1292		Tertîb-i evvel 75 mücerred pederi 44 validesi fevt mu’în kısm-i evvel müdir-i muayeneye	Müte'ehhil pederimaderi fevt bakire hemşire mu’în olmak üzere kısm-i sânî	Hisse-i mani var ise de bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif
11				Alaca mescid mahallesi	146	3	Devecioğlu Gürbüz İsmail bin Mahmud	1292		Mücerred pederi maderi fevt sagir biraderi Nuri 12 mu’în olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sâni	Bu dahi kısm-i sânî	Asker biraderi Nuri hissesine 15 kan biraderi İsmail 50 mu’în kısm-i evvel	16 Eylül 317 tarihlü ? Midirinin gözleri mahtum olduğundan kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Midiri maiyyetinden ? 516 muayeneye redif

12					160	2	Himmetoğlu İsmail Bin Mehmed	1292		Tertîb-i evvel 155 müte'ehhil pederi 42 mu'în validesi ber-hayat kısm-i evvel medri? Muayeneye	Müte'ehhil pederi 63 validesi ber-hayat fi 19 Eylül 313 tarihlü rapor üzerine pederinin mâlûl olmasından diğer metni olmadığından kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Henüz muayyene edemediği	Henüz muayyene edemediği	Henüz muayyene edemediği	Fi 18 Eylül 313 tarihlü 660 numaralı rapor üzerine … olmayub redif
13					176	3	Sakallıoğlu Mehmed bin Osman	1292							Merkume hizmet-i askeriyeye olub sayacağı heyet-i kur'ada tahakkuk ve tabiyyet etmekle doksan beş tevel tasfih olduğuna fi 20 Temmuz 313 tarihlü meclis-i mezkur kararıyla tasfih olunarak ol vesileyle şerh verildi

14					179	2	Tomazoğlu Kazım bin Yakub	1292		Talebe mücerred pederi 40 validesi fevt kısm-i evvel tertîb-i sânî 222	Bu dahi kısm-i evvel	Bu dahi kısm-i evvel	Asker talebe	Asker talebe	Asker talebe	redif
15					1	3	Kethüdaoğlu Ali bin Şemseddin	1292		Tertîb-i evvel 70 mücerred pederi 49 biraderi Mustafa 19 mu'în validesi ber-hayat kısm-i evvel	Bu dahi kısm-i evvel talebe	Bu dahi kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe	redif

16					8	3	Kalaycıoğlu Ahmed Nuri bin Ahmed Efendi	1292		Tertîb-i evvel 101 mücerred pederi fevt validesine biraderi Mehmed 39 dayısı Hacı Dursun Efendi 42 mu'în kısm-i evvel						
17					9	2	Kullartıoğlu İsmail bin Osman	1292		Tertîb-i evvel 69 mücerred pederi 59 biraderi Osman 13 validesi ber-hayat mu'în kısm-i evvel	Bu dahi kısm-i evvel talebe	Bu dahi kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe	redif

Tertîb-i evvel 19 mücerred pederi fevt validesi biraderi Osman 24 diğeri Mahmud 16 mu'în kısm-i evvel	Tertîb-i evvel 214 mücerred pederi fevt validesi biraderi Hasan 25 mu'în kısm-i evvel
1292	1292
Menzi Alioğlu Osman bin Mehmed	Hacı Bekiroğlu Mustafa bin Mehmed
3	3
19	25
18	19

Kısm-i evvel talebe redif	Kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe		Mücerred pederi fevt validesine biraderi Osman 19 dayısı Mehmed 18 mu’în kısm-i evvel tertîb-i evvel 52		Sıraç Zade Mustafa bin Hacı Osman Efendi	2	40	Taş mescid				21
				Tertîb-i evvel 212 müte'ehhil pederi fevt validesine biraderi Ahmed 16 kayın biraderi Raşid 34 mu’în kısm-i evvel		Hacı Tahir Efendi zade Mehmed bin Abdullah	3	31					20

22				Hoca Elvan Mahallesi	37	2	Kösemoğlu Said bin İsmail	1292		Tertîb-i evvel 25 mücerred pederi 52 biraderi İsmail 17 validesi fevt kısm-i evvel						
23					38	3	Emir Mehmedoğlu Hsan bin Ahmed	1292		Mücerred pederi 59 biraderi Mehmed ilm-i talebe rayi? Olmadığından kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Asker mücerred pederi 60 biraderi Ahmed 27 mu'în validesi berhayat kısm-i evvel				

Fütüvvet 312	Fütüvvet 312
1292	1292
Madenlioğlu Mehmed bin Ahmed	Koçhisarlı imamoğlu karındaşı Ali bin Ömer
2	2
45	11
Hoca Elvan Mahallesi	
24	25

26					25	3	Hacıoğlu Mehmed bin Hüseyin	1292		Fütüvvet 312			
27					37	3	Takkiyeci Hacıoğlu Mustafa bin Mustafa	1292		Müte'ehhil pederi fevt validesine biraderi var ise de şerhinin? Mu'în olmak üzere kısm-i sânî	Kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

301	Tertîb-i evvel 59 mücerred pederi maderi fevt olan
1292	1292
Sinicizade Mehmed bin Hüseyin Hulusi Efendi	Yüzbaşı Eminağaoğlu Sabri bin Ahmed Efendi
4	1
40	47
28	29

……						Tertîb-i evvel 207 mücerred pederi maderi fevt biraderi Ahmed 24 diğeri Mustafa 16 mu'în kısm-i evvel		1292	Rumlu Mustafaoğlu Mehmed bin Mehmed	3	89			32
						Fütüvvet 312		1292	Şeyhzade Mehmed bin Ahmed		5	Karataş Mahallesi		33

34					9	3	Ali Efendioğlu Sabri bin İbrahim	1292		Mücerred pederi fevt maderi ber-hayat biraderi Mustafa nezdinde mu’în olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sâni	Bu dahi kısm-i sânî	Asker biraderi Mustafa 27 nizamiyeden…		
35					47	4	Üçkarışoğlu Ömer bin Ömer	1292		Tertîb-i evvel 37 mücerred pederi 37 validesi fevt mu’în kısm-i evvel						

redif	Kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Mücerred pederi fevt yakın bulunan dul validesine mu'în olunmak üzere kısm-i sânî		1292	Saatcioğlu Şükrü bin Ömer	1	56					36
						Fütüvvet 212		1292	Çuhadaroğlu Hasan bin Mehmed	3	60					37

38					75	4	Somoncuoğlu Bekir bin Ali	1292		Tertîb-i evvel 163 mücerred pederi 39 validesi ber-hayat mu’în kısm-i sânî					
39					81	3	Erinuroğlu Ali bin Ali	1292		Müte'ehhil pederi maderi fevt biraderleri var ise de asker sevk olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

40					85	3	Batıoğlu İsmail bın Osman			Müte'ehhil pederi fevt validesi ber-hayat hazır olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif
41				Karataş	114	3	Bubu Hacı Kadiroğlu İbrahim bin Hüseyin	1292		Mücerred pederi fevt validesine bâkire hemşiresine mu'în olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

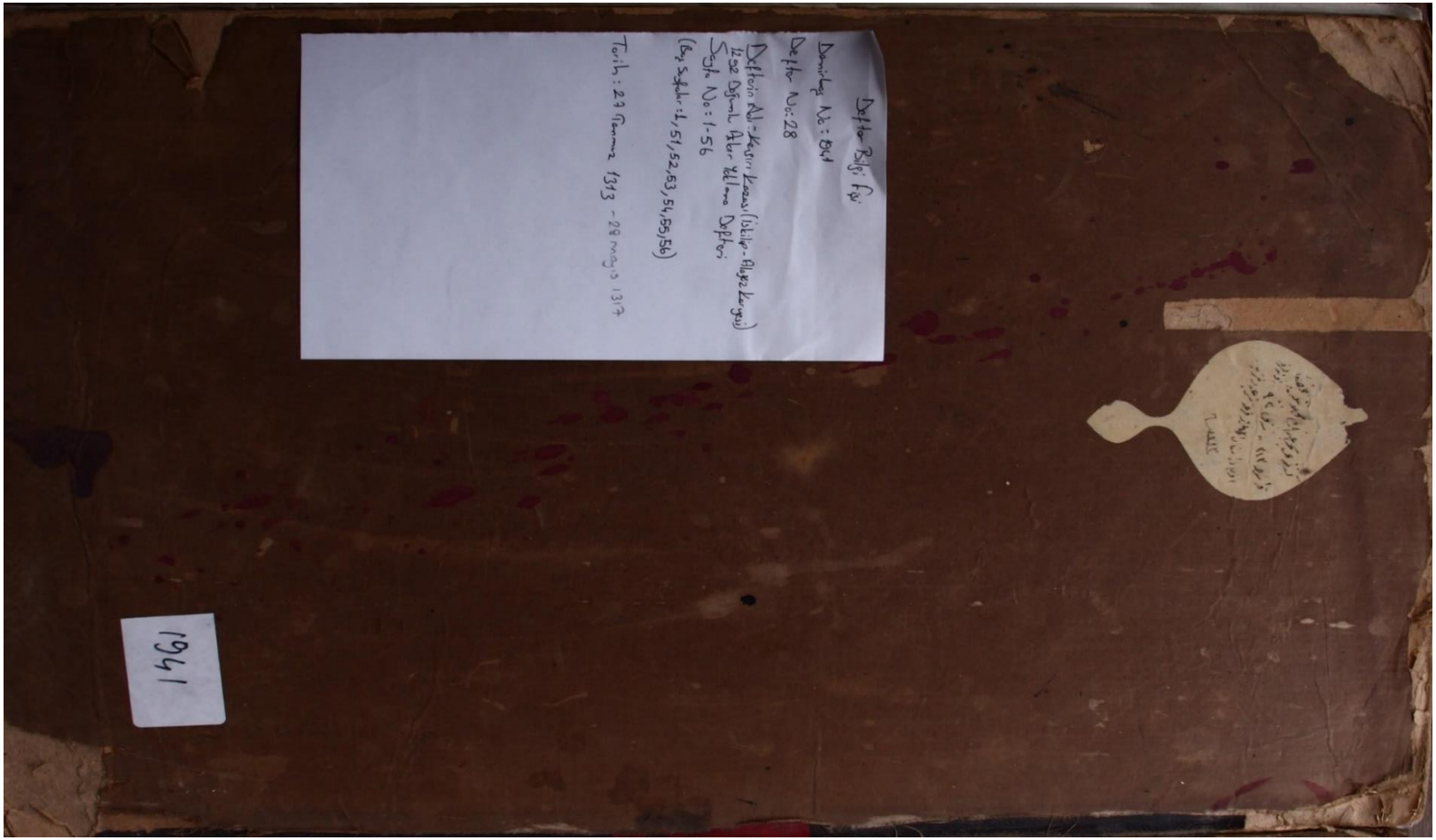
44					146	6	Melahiyeoğlu Ali bin Osman	1292		Merkum 310 kur’ada sin biraderi ile sin nesatih? Olunarak biraderi Mehmed ile muayyene müsterih Olduğu halde sevk olunduğu akla şayan? Olduğundan emir bu cihetle şerh verildi						
45					171	3	Sıraç İsmailoğlu Mukasım bin Mehmed	1292		Müte'ehhil pederi fevt validesi biraderi var ise asker-i hazır olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

46					179	2	Şeyh Abdülhalil Efendi Temur Nahfiz bin Hüseyin	1292		Müte'ehhil pederi maderi fevt sagir kandan biraderleri var ise de hakkı… Olmak üzere kısm-i sânî	Asker müte'ehhil pederi maderi fevt kayın biraderi İsmail 26 mu'în kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i evvel talebe	Bu dahi kısm-i evvel talebe	Bu dahi kısm-i evvel talebe	Kısm-i evvel talebe	redif
47					180	2	Sakallıoğlu İsmail bin Mehmed	1292		Müte'ehhil pederi fevt maderi bulunan dul validesine … henüz mu'în olmak üzere kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Bu dahi kısm-i sânî	Kısm-i sânî	redif

		Kısm-i evvel muayeneye	Bu dahi kısm-i evvel muayeneye	Bu dahi kısm-i evvel muayeneye	Tertîb-i evvel 27 mücerred pederi 48 biraderi Ahmed 27 biraderi İsmail 24 mu'în validesi fevt kısm-i evvel		1292	Hacı Bayramoğlu Kazım bin Mehmed ağa	4	210				50
					Tertîb-i evvel 40 mücerred pederi 49 biraderi Abdulkadir 17 mu'în validesi fevt kısm-i evvel		1292	Nalbandoğlu Mustafa bin Hüseyin	2	1	Halil Ata			51

EK-2:

28 Numaralı Defter Kapağı

EK-3:

34 Numaralı Defter Kapağı

EK-4:

34 Numaralı Defter-Sayfa 67

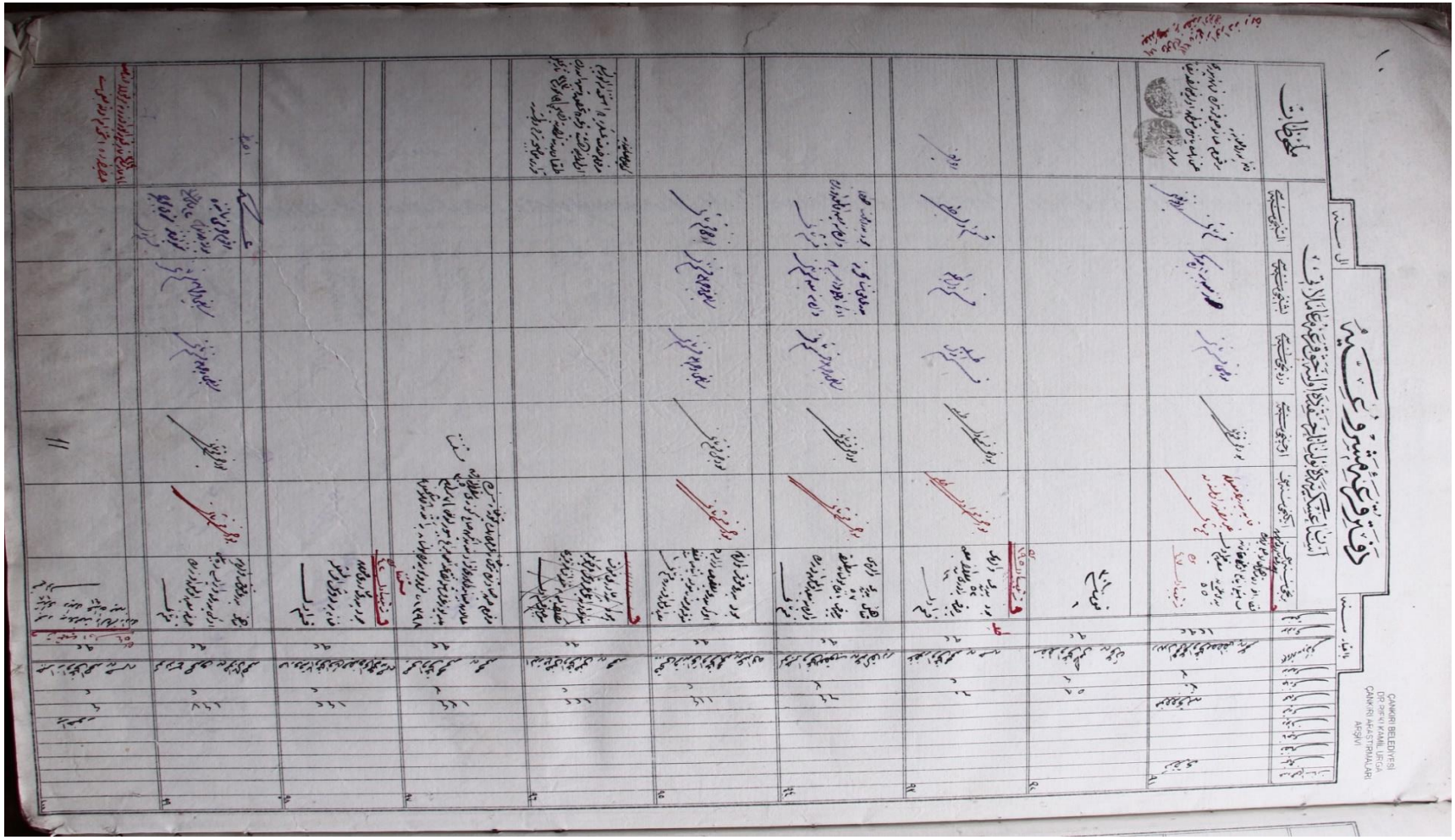
EK-5:

34 Numaralı Defter-Sayfa74

ÇANKIRI BELEDİYESİ
DR.RIF... KAMİL UFUK
ÇANKIRI ARAŞTIRMALARI
ARŞİVİ

EK-6:

28 Numaralı Defter-Sayfa 11

EK-7:

28 Numaralı Defter-Sayfa 27

ÇANKIRI BELEDİYESİ
DR.RIFKI KAMİL UYGA
ÇANKIRI ARAŞTIRMALARI
ARŞİVİ

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Esra Öztürk
Doğum Yeri	Gebze\KOCAELİ
Doğum Tarihi	01.09.1991

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Tarih

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	M.E.B
Görevi\Pozisyonu	Vekil Öğretmen
Tecrübe Süresi	1 yıl

KATILDIĞI

Kurslar	Genel İngilizce Kursu, Osmanlıca Kursu, Çocuk Gelişimi Kursu, Rölyef El Sanatları Kursu

İLETİŞİM

Adres	Özgürlük Mahallesi Adnan Kahveci Caddesi No:34 Cayırova\KOCAELİ
Mail	esraozturk.106@gmail.com